

Vem har ansvar för de mänskliga rättigheterna?

- En kvalitativ studie av ansvar hos statliga och icke-statliga aktörer
inom utvinningsindustrin i Guatemala

Erika Theil
Göteborgs universitet
Institutionen för Globala Studier
Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier
Höstterminen 2017
Handledare: Bent Jørgensen

Abstract

As a result of the globalization, the power and influence of multinational corporations have increased significantly in recent years. The presence of these corporations can have a major impact on the communities in which they operate. Many of the disagreements connected to these multinational corporations are connected to the extractive industry. In recent years criminalization of and attacks on human rights defenders and indigenous people have increased significantly. Latin America is now considered the region with the highest murder rates of human rights defenders in the world.

In states with inadequate legal systems like Guatemala, many actors mainly from the civil society have raised the question if not corporations do possess responsibilities for the protection of the human rights.

Based on the issues concerning the responsibilities connected to human rights in the extractive industry in Guatemala, this paper aims to analyse how the responsibility of human rights can be viewed and interpreted by the three key actors: state, company and civil society, and it will examine what these actors are doing to protect the human rights.

Through a qualitative content analysis of text material from the three actors, the conclusion of this study is that it is difficult to assign responsibilities of human rights to non-state actors due to the special legal capacities that the state possesses. To understand how to assign the responsibility to protect human rights to other actors, further research is therefore of high importance.

Key words: Human Rights, Responsibility, Transnational Corporations, Non-State Actors, Civil Society, Capacity, Corporate Social Responsibility, Human Rights Defenders

Innehållsförteckning

Abstract	1
1 Inledning	4
1.1 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar	5
2 Problemformulering	7
2.1 Syfte.....	7
2.2 Frågeställningar	8
2.3 Avgränsning.....	8
2.4 Definitioner av begrepp	8
2.4.1 Mänskliga rättigheter.....	8
2.4.2 Ansvar för mänskliga rättigheter.....	9
2.4.3 Civilsamhälle.....	9
3 Bakgrund.....	10
3.1 Guatemala – historisk kontext	10
3.2 Guatemala – utvinningsindustri.....	10
4 Tidigare forskning och teori.....	12
4.1 Tidigare forskning	12
4.1.1 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar	12
4.1.2 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar i Guatemala.....	12
4.1.3 Utvinningsindustrin som utvecklingsprojekt	13
4.2 Teori.....	14
4.2.1 Agents of Justice	14
4.2.2 Ansvarsskyldigheter utifrån Moralteori	16
4.2.3 Corporate Social Responsibility, CSR	18
4.2.4 Teoridiskussion	20
5 Material och metod	21
5.1 Aktörer.....	21
5.1.1 Stat.....	21
5.1.2 Företag.....	21
5.1.3 Civilsamhälle.....	22
5.2 Metod.....	22
5.2.1 Datainsamling.....	22
5.2.2 Metodologi	24

6	Resultat och Analys	25
6.1	Företag	25
6.2	Civilsamhälle	32
6.3	Stat	36
7	Slutdiskussion	41
7.1	Företag	41
7.2	Civilsamhälle	42
7.3	Stat	43
8	Vidare forskning	44
9	Källförteckning	45

1 Inledning

Till följd av en ökad globalisering har de multinationella företagens makt och inflytande vuxit sig allt starkare under senare decennium och idag beräknas 69 av världens 100 största ekonomier vara företag (Green, 2016, 20 september). Företagens närvaro kan ha stor påverkan på samhällena där de verkar. Verksamheten kan leda till positiva resultat i form av ökade arbetsmöjligheter och investeringar i infrastruktur, men vid upprepade tillfällen vittnar verkligheten om att företag varit inblandade i kränkningar av de mänskliga rättigheterna mot lokalbefolkningen i de samhällen där företagen verkar. De som drabbas är många gånger redan marginaliserade människor såsom urfolk, vars identitet och sätt att leva på ofta är nära associerat till deras mark (Amnesty International, u.å).

Många av de företag där oangelägenheter har rapporterats är kopplade till utvinningsindustrin, en bransch som vuxit i takt med världens ökade efterfrågan på metaller och mineral (Fulmer, Snodgrass Godoy & Neff, 2008; Murphy & Vives, 2013). De som lever i områden där företagen tillåts exploatera naturresurser motsätter sig ofta exploateringen och har därför gått samman för att kräva att deras rättigheter respekteras, ett uppdrag som under senare år har blivit allt farligare.

2016 mördades 200 människorättsförfvarare i världen, vilket är det högsta antalet mord på människorättsförfvarare per år sedan organisationen Global Witness började föra statistik 2002. 60 procent av morden begicks i Latinamerika vilket gör Latinamerika till den farligaste regionen i världen för människorättsförfvarare (Global Witness, 2016). Ett av de mest utsatta länderna att vara människorättsförfvarare i är Guatemala där många hotas, mördas, kriminaliseras och fängslas på falska grunder trots att de oftast använt fredliga protestformer för att kräva sina rättigheter (Amnesty International, 2016; Global Witness, 2017). Enligt UDEFEGUA, *Enheten för skydd av människorättsförfvarare i Guatemala*, förekom det år 2016 14 mord och 253 attacker mot människorättsförfvarare i landet. Även om det är en minskning i antal attacker ser man en ökning av det våld som används (UDEFEGUA, 2017b). På grund av stor straffrihet och korruption i landet är det få som fälls för dessa brott (Yagenova & Garcia, 2009).

Utvinningsindustrin i Guatemala har skapat stora spänningar mellan lokalbefolkningen och företag då företagen givits tillstånd av staten att exploatera på urfolkens mark utan att urfolken fått delta i samrådsprocesser (Fulmer et al, 2008; Yagenova & Garcia, 2009) något som strider mot internationella och nationella konventioner och regelverk som FN:s

vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (UN, 2011), *FN:s deklaration om urfolks rättigheter* (UN, 2007), *ILO:s konvention 169 om urfolk och stamfolks rättigheter* (ILO 169) m.fl.

1.1 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar

Det är och har under lång tid primärt varit statens skyldighet att enligt internationell lag verka för att de mänskliga rättigheterna inom statens gränser respekteras. Till följd av en ökad globalisering och de transnationella företagens ökade makt har dock företagens ansvarsroll för de mänskliga rättigheterna börjat diskuteras allt mer (Murphy & Vives, 2013). Sedan 1970-talet har FN försökt utforma olika ramverk för att tydliggöra företags ansvarsroll sett till mänskliga rättigheter. Många av försöken under 1970-1990-talen misslyckades eller hade liten genomslagskraft då stater inte kunde uppnå konsensus kring fördragen. Det fanns också regeringar som avvisade dem (Lucena Cid, 2017; Berrón, 2016).

För att tydliggöra och fastställa vilka internationella standarder och normer som ska gälla för mänskliga rättigheter och företag utsågs år 2005 John Ruggie till FN:s generalsekreterares särskilda representant för mänskliga rättigheter och företag (Murphy & Vives, 2013). Ruggie tog fram ramverket *Protect, Respect, and Remedy: A Framework for Business and Human Rights* som antogs av FN 2008. 2011 följdes ramverket upp med *FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter tillämpning av Förenta nationernas ramverk "skydda, respektera och åtgärda"* (ibid.; UN, 2011) som ett steg i att göra ramverket mer implementerbart.

Ramverken är utformade för att gälla alla stater och företag oberoende av faktorer som storlek, sektor, plats etcetera och gör gällande att staten har en *skyldighet att försvara* de mänskliga rättigheterna från tredje part, medan företagen har ett *ansvar att respektera* de mänskliga rättigheterna. Företagen som verkar inom statens gränser ska medvetandegöras av staten om vilken påverkan företaget kan ha på de lokala samhällena och individerna i de områden där företagen verkar, vilket exempelvis kan ske genom att stater tvingar företag att skriva hållbarhetsrapporter och dylikt. Företagen har å andra sidan, ett *ansvar att respektera* de mänskliga rättigheterna då företagens verksamhet påverkar de människor som arbetar på företagen eller bor i omkringliggande områden (UN, 2011; Murphy & Vives, 2013; UN, 2012). Skillnaden mellan statens och företagens roll i ansvarsfrågan betonar generellt staten som den instans som har juridiska skyldigheten att ansvara för att skydda de mänskliga

rättigheterna i de internationella konventioner som de har ratificerat. Företagen styrs främst av nationella lagar och har sällan samma direkta juridiskt bindande ansvar (UN, 2012).

Det finns de som menar att ramverket varit en milstolpe för att nå internationella standarder vad gäller företag och mänskliga rättigheter (Murphy & Vives, 2013; Hoessle, 2013). Kritik har dock riktats mot ramverket för den skarpa gräns som görs mellan *staters skyldighet* och *företags ansvar* att respektera och realisera de mänskliga rättigheterna. Många menar att ramverket inte sätter tillräckligt höga standarder för företagen. Givet den politiska roll och dess influens på lokalbefolkningen i de områden där multinationella företag verkar borde företagen därför ha en moralisk förpliktelse och ett tvång att ansvara för de mänskliga rättigheterna (Murphy & Vives, 2013). Vidare regleras företagen av nationella lagar samtidigt som de verkar internationellt. Det skapar luckor i dagens lagstiftning vilket kan utnyttjas av företagen för att inte ställas ansvariga (Berrón, 2016). Få länder har hittills skapat de nationella handlingsplanerna för hur implementeringen av ramverket ska genomföras och många menar att det krävs ett juridiskt bindande regelverk för att verkligen komma tillstånd med ett ordentligt skydd av de mänskliga rättigheterna (Lucena Cid, 2017; Berrón, 2016; Murphy & Vives, 2013).

2 Problemformulering

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna bekräfts vilka de mänskliga rättigheterna är (UN, 1948). Trots de många internationella och nationella konventioner och riktlinjer om mänskliga rättigheter som ger staten en juridisk skyldighet att skydda sin befolkning från människorättsövergrepp fortsätter mänskliga rättigheter att kränkas både av staten och av transnationella företag som verkar inom staters territorium (Fulmer et al, 2008; Yagenova & Garcia, 2009). Då den traditionella synen på staters ansvar inte tar i beaktande att vissa stater brister i sina åtaganden (O’neill, 2001) är därför frågan om andra aktörers ansvar relevant. Icke-statliga, då främst företags, ansvar för de mänskliga rättigheterna har under senare decennium blivit en allt viktigare internationell fråga. Nuvarande internationella standarder för företagens ansvarsroll i mänskliga rättigheter har kritiserats av många för att vara allt för vaga både i frågan om vem som har ansvar för att de mänskliga rättigheterna skyddas och respekteras samt för hur riktlinjerna ska implementeras nationellt. Så är även fallet i Guatemala vars stat av många inte anses leva upp till sina juridiska ansvarsskyldigheter för mänskliga rättigheter (Murphy & Vives, 2013; Lucena Cid, 2017; Berrón, 2016). Givet den ökade negativa trenden av kriminalisering av människorättsförsvarare i Guatemala som ofta är länkad till utvinningsindustrin (Amnesty, 2016) är det därför angeläget att undersöka olika perspektiv på ansvar för mänskliga rättigheter hos olika aktörer inom utvinningsindustrin i Guatemala. För medan frågan om vem som bär ansvaret för att skydda de mänskliga rättigheterna kvarstår framför allt i länder med svaga rättssystem som Guatemala fortsätter många brott mot mänskliga rättigheter att begås.

2.1 Syfte

Med utgångspunkt i problematiken kring ansvar för mänskliga rättigheter i utvinningsindustrin i Guatemala ämnar den här uppsatsen att genom att applicera olika teorier kring ansvar för mänskliga rättigheter bidra till förståelse för hur ansvarsrollen för mänskliga rättigheter kan se ut och tolkas hos tre centrala aktörer kopplade till utvinningsindustrin i Guatemala; stat, företag och civilsamhälle, och vad dessa aktörer gör för att de mänskliga rättigheterna ska skyddas och respekteras.

En presentation av de tre aktörerna återfinnes i avsnitt 5.1.

2.2 Frågeställningar

- Vilken typ av ansvar för de mänskliga rättigheternas uppfyllnad har de olika aktörerna kopplade till utvinningsindustrin i Guatemala?
- Vad gör de olika aktörerna för att de mänskliga rättigheterna ska skyddas och respekteras?

2.3 Avgränsning

Det finns många aktörer inom utvinningsindustrin som kan associeras till frågan om ansvar för de mänskliga rättigheterna. Studien har begränsats till att behandla aktörerna stat, företag och civilsamhälle då de anses vara de tre mest centrala aktörerna. Om det hade funnits tid och utrymme skulle det också ha varit intressant att inkludera det internationella samfundet, regionala aktörer, med flera för att få en djupare förståelse för ämnet.

För att belysa problematiken kring ansvaret för de mänskliga rättigheterna hos statliga och ickestatliga aktörer i utvinningsindustrin i Guatemala har de sociala konflikterna mellan företag och lokalbefolkning, ofta bestående av urfolk, använts som fallstudie. När begreppet mänskliga rättigheter används åsyftas därför, om inget annat uttalas, främst landrättigheter. Givet studiens ringa storlek behandlas därför inte urfolks rättigheter specifikt.

Andra intressanta aspekter som hade bidragit till ett större djup i diskussioner om mänskliga rättigheter och ansvar hade varit makt, bakomliggande strukturer, och globalisering. På grund av uppsatsens begränsade storlek har det fått uteslutas.

2.4 Definitioner av begrepp

2.4.1 Mänskliga rättigheter

Det finns många teorier kring vad mänskliga rättigheter är eller bör vara. Den här studien avser inte gå djupare in i den diskussionen utan utgår ifrån den allmänt vedertagna uppfattningen att mänskliga rättigheter är universella, lika för alla och baserar sig på *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna* och andra av FN fastställda konventioner (Freeman, 2011; United Nations, 1948).

Rätten till land befästs bland annat i artikel 17 i *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*:

1. Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.

2. Ingen får godtyckligt fråntas sin egendom (FN, 1948).

2.4.2 Ansvar för mänskliga rättigheter

Ansvar för och skyldigheter för de mänskliga rättigheterna används synonymt genom arbetet då olika doktriner väljer att benämna det på olika sätt (Hazenberg, 2016; Karp, 2014; O’neill, 2001). I grunden handlar det om att hitta vilka aktörer som kan anses vara ansvariga för att de mänskliga rättigheterna ska skyddas och respekteras.

2.4.3 Civilsamhälle

Civilsamhälle har i denna uppsats en bred definition innebärandes både internationella och nationella NGO:er, lokalbefolkning runt utvinningsföretagen samt människorättsförsvarare.

3 Bakgrund

3.1 Guatemala – historisk kontext

För att förstå konflikterna mellan urfolk och utvinningsföretagen i Guatemala krävs en förståelse för den historiska kontexten i landet (Rasch, 2013). Drygt hälften av Guatemalas befolkning identifierar sig som tillhörande något av landets 24 urfolk, 22 av dessa grupper tillhör mayafolket. Landets urfolksgrupper har historiskt sett varit och är än idag mycket diskriminerade. Under kolonialtiden förlorade mayafolket stor del av sin mark då de tvingades att flytta till landets mer avlägsna platser. Urfolken drabbades också hårdast under den drygt 36 år långa interna väpnade konflikten som pågick i landet under åren 1960-1996 och som skördade drygt 200.000 människors liv. Idag bor majoriteten av urfolken kvar i de rurala regionerna av landet, vilket är områden med stor ojämlikhet och fattigdomsproblematik (Van de Sandt, 2009; Rodríguez, 2016; Amnesty International, 2016; CIDH, 2015).

Fredsavtalen skrevs under 1996 och består av 12 avtal. *El Acuerdo sobre la Identidad y los Derechos de los Pueblos Indígenas* handlar om att Guatemala ska garantera urfolken deras rättigheter och innebär bland annat att urfolken ska få delta i beslutsfattande processer i alla ärenden som påverkar dem (Sepaz, u.å; Murphy & Vives, 2012). 20 år efter att fredsavtalen skrevs under är avtalet för urfolkens rättigheter ett av de avtal som myndigheter misslyckats mest med att verkställa (Amnesty International, 2016). Implementeringen av urfolks rättigheter i nationell lagstiftning förhindras av en konservativ elit och en ekonomisk sektor som försvarar sina historiska privilegier genom att motsätta sig en pluralistisk lagstiftning som skulle erkänna urfolkens kollektiva rättigheter (Van de Sandt, 2009).

3.2 Guatemala – utvinningsindustri

Landrättigheter var en stor del av den interna väpnade konflikten och 20 år efter att fredsavtalen skrevs under fortsätter det att vara en brinnande fråga i Guatemala. Utländska och inhemska intressen i utvinningsindustrin framför allt gruv- och vattenverksprojekt ger upphov till våldet i landet (Rodríguez, 2016) på grund av fortsatt exkludering och brist på upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna (Rasch, 2013; Fulmer et al, 2008, Yagenova & Garcia, 2009).

Upptäckten av rika fyndigheter samt en ökad efterfrågan på metall i världen gjorde Latinamerika till den regionen i världen med flest investeringar i den internationella gruvsektorn under 1990–2000-talet. Guatemalas mineraltillgångar hade sedan tidigare varit

välkända men på grund av den interna väpnade konflikten var det få som investerade i landet före det att fredsavtalen skrevs under. Efter fredsavtalen ökade gruvindustrin i landet markant bland annat på grund av den nya gruvlagen 1997 (Van de Sandt, 2009).

Gruvlagen har setts som ett tydligt *race to the bottom* och mycket kritik har riktats mot lagen då den har designats för att locka till sig utländska investerare genom att vara mycket fördelaktigt skriven för företagen utan att försäkra att landet får ta del av företagens eventuella vinster. Lagen tar inte heller hänsyn till lokalt deltagande i beslutsprocesserna (Fulmer et al, 2008).

Många tvister mellan företagen och urfolken handlar om brister i de samrådsprocesser som enligt ILO:s konvention 169 om urfolksrättigheter och lokala regler ska föregå i de områden där företag planerar att starta verksamhet. I många fall i Guatemala har dessa samrådsprocesser inte genomförts vilket lett till ett misstycke bland befolkningen som bor i närheten av gruvorna (Yagenova & Garcia, 2009; Fulmer et al, 2008; Van de Sandt, 2009). I vissa områden har därför lokalbefolkningen anordnat egna samråd och folkomröstningar i efterhand vars resultat visar på ett tydligt motstånd till gruvorna där upp till 98% röstat emot. Regeringen har vägrat att erkänna resultaten (Murphy & Vives, 2013; Fulmer et al, 2008; Van de Sandt, 2009). En annan problematik kring samråden är att regelverken inte är tillräckligt tydliga vilket ger utrymme för tolkning och har inneburit att det finns en osäkerhet kring vilken institution som bär det faktiska ansvaret för att genomföra samråden (Yagenova & Garcia, 2009). Den nationella gruvlagen säger att det ska regleras av nationella myndigheter i samråd med lokala utvecklingsråd, medan konstitutionen säger att ansvaret ligger på kommunal självbestämmande nivå (Fulmer et al, 2008).

4 Tidigare forskning och teori

Tidigare forskning och teori går i mångt och mycket in i varandra. Inledningsvis presenteras delar av tidigare forskning som ej kommer behandlas nämnvärt i senare analyser. Det åtföljs av teorier om mänskliga rättigheter och ansvar kring vilket studiens teoretiska ramverk byggs.

4.1 Tidigare forskning

4.1.1 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar

Ett återkommande tema i tidigare forskning om företag och mänskliga rättigheter är diskussionen kring vem eller vilka som ska betraktas som ansvariga för att de mänskliga rättigheterna ska respekteras och realiseras. Är det enbart staten som har ett ansvar eller har företagen och andra ickestatliga aktörer också ett ansvar och i så fall vilket? Vanligen tar forskarna *FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter* som utgångspunkt i diskussionerna och de flesta tycks överens om att även företagen idag har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna respekteras. Därför belyser forskarna de brister som nuvarande ramverk har samt försöker komma med förslag på hur ramverket på bästa sätt skulle kunna implementeras för att täppa till de luckor som finns (Se exempelvis: Berrón, 2016; Murphy & Vives, 2013; Lucena Cid, 2017; Cantú Rivera, 2013).

Ett exempel på detta är Murphy & Vives (2013) som försöker visa på hur begrepp från den organisatoriska rättvisan, *organisational justice*, kan användas för att operationalisera de vägledande principerna. Genom att använda sig av de tre dimensionerna distributiv, processuell och interaktionell rättvisa menar forskarna att internationella ramverk för mänskliga rättigheter och företag skulle kunna operationaliseras eftersom synen på mänskliga rättigheter kan bero på hur man ser på begreppet rättvisa. De sociala konflikterna inom utvinningsindustrin skulle, enligt dem, kunna bero på att de olika aktörerna har olika uppfattningar av vad rättvisa är. Vill man ställa någon till svars för kränkningar av de mänskliga rättigheterna är detta således viktigt att ha i åtanke eftersom de olika uppfattningarna av mänskliga rättigheter kan påverka vem som hålls ansvarig (Murphy & Vives, 2013).

4.1.2 Mänskliga rättigheter, företag och ansvar i Guatemala

Tidigare forskning på mänskliga rättigheter, företag och ansvar i Guatemala är idag begränsad. Den forskning som finns behandlar framför allt urfolkens situation och kamp för

sina rättigheter och lyfter fram statens misslyckande med att uppfylla de internationella och nationella regelverk som finns. Stor vikt läggs också på att betona de hot och attacker som människorättsförsvararna får utstå vilket beskrivits ovan (Se exempelvis: Van de Sandt, 2009; Rodríguez, 2016, Murphy & Vives, 2013; Fulmer et al, 2008; Yagenova & Garcia, 2009). Forskningen belyser också den otydlighet i vilka lagar och regelverk som ska gå före andra, samt otydligheten i vilka statliga institutioner som ska vara ansvariga för att dessa lagar och regelverk respekteras. Då Guatemala är en stat med ett bristande rättssystem menar även forskarna att företagens ansvarsroll måste tydliggöras. Nuvarande ansvarsformer för företagen bygger endast på frivillighetsprinciper som CSR, *Corporate Social Responsibility*, vilket inte anses vara tillräckligt givet företagets stora inverkan på urfolk och lokalbefolknings mark och rättigheter (Fulmer et al, 2008; Yagenova & Garcia, 2009).

I forskningen framgår att konflikterna mellan företagen och lokalbefolkningen ofta grundar sig i avsaknaden av samråd innan företagen gett tillstånd att verka på urfolkens mark, vilket beskrivits ovan. Ett undantag är Costanzas forskning om hur ett företag som ville starta verksamhet i urfolkens område i en kommun i Guatemala, använde sig av *Social Licence to Operate*¹ och deltagande demokrati i samrådsprocessen vilket fick som resultat att företag och urfolket kom överens, något som tidigare är väldigt odokumenterat. Hennes analys visar på att lokala myndigheter kan spela en viktig roll i gruvkonflikter i Guatemala då det sedan en decentraliseringsprocess som flyttade över resurser och makt från nationella till lokala myndigheter har fått större legal makt över underjordiska resurser, *sub-soil resources*. (Costanza, 2016).

4.1.3 Utvinningsindustrin som utvecklingsprojekt

Förutom att lyfta problematiken kring att urfolk inte ges möjlighet att delta i beslutsprocesser rörande deras mark eller att de kriminaliseras och attackeras när de försöker stå upp för sina rättigheter, kretsar tidigare forskning också på synen på gruvföretag som utvecklingsprojekt. ”Gruvindustri som utvecklingsstrategi har blivit allestädes närvarande i Latinamerika och i Guatemala” (Costanza, 2016, min översättning) och har ofta framställts i positiva ordalag för utvecklingen i Globala Syd (Costanza, 2016; Murphy & Vives, 2013; Global Witness, 2016)

Inom forskning kring gruvindustri och mänskliga rättigheter kan därför två olika utvecklingsdiskurser skönjas. Den första som forskarna pekar på är en nykolonial, nyliberal

¹ Avser den sociala legitimitet som företag söker hos lokalsamhälle och intressenter för att få acceptans för sin verksamhet (Costanza, 2016).

diskurs där utveckling innebär ekonomisk tillväxt vilket belägger vikten av utvinningsindustrins närvaro i landet (Rasch, 2013; Van de Sandt, 2009; Murphy & Vives, 2013). Det gynnar enligt diskursen lokalbefolkningen i form av bland annat ökade arbetstillfällen. De aktivister som motsäger sig gruvorna anses vara hot med en modernisering av Guatemala och har kallats terrorister och motståndare mot staten (Amnesty International, 2016) och på så vis har stat och företag fortsatt belägga kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Den andra diskursen fokuserar istället på en alternativ utveckling, baserad på urfolkens lokala identitet, och motsäger sig gruvprojekten då urfolken betonar vikten av ett ömsesidigt beroende mellan biologisk och kulturell diversitet samt balans och en begränsad tillväxt anses vara av stor vikt för välmåendet (Rasch, 2013; Van de Sandt, 2009; Murphy & Vives, 2013). Av dessa har utvinningsprojekten kallats för 'nya plunderingssystem' (Rasch, 2013) med kopplar samman kritik mot både utvecklingsprojekt och kolonialperioden (Fulmer et al, 2008).

4.2 Teori

Mänskliga rättigheter och ansvar för dessa är ett komplext ämne vilket kräver ett stort teoretiskt ramverk. Nedan presenteras de valda teorier och begrepp kring vilka analysen kretsar. Teorierna har valts för att de på olika sätt bidrar med perspektiv och förståelse för hur ansvarsfrågan för mänskliga rättigheter hos olika aktörer, statliga som ickestatliga, kan förklaras och diskuteras.

4.2.1 Agents of Justice

I *Agents of Justice* för Onora O'Neill (2001) en diskussion kring vem som kan sägas bära ansvar för att rättvisa och rättigheter ska upprätthållas. Hon menar att det oftast, i exempelvis FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter eller i tidigare rättviseteorier läggs ett fokus på rättigheterna i sig och vilka dessa ska vara, istället för att fokusera på vilka skyldigheter som krävs för att rättigheterna ska realiseras, eller vilka aktörer som kan sägas bära ansvaret för dessa skyldigheter. Det finns således en avsaknad av vad hon benämner som *agents of justice*, rättviseaktörer.

Det finns enligt henne två konventionella typer av rättviseaktörer:

1. Primära aktörer – aktörer ” with capacities to determine how principles of justice are to be institutionalised within a certain domain” (181). Till denna kategori räknas framför allt stater.
2. Sekundära aktörer – aktörer med underordnade roller för att arbeta för rättvisa, framför allt “by meeting the demands of primary agents, most evidently by conforming to any legal requirements they establish” (ibid.). Till denna kategori räknas framför allt individer och internationella NGO:er.

Denna gränsdragning behöver inte nödvändigtvis vara så markant. En individ skulle i teorin kunna vara en primär aktör, likväl kan många stater vara inkapabla att vara primära aktörer på grund av att de ej agerar rättvist. Den traditionella synen på staters ansvars tar således inte i beaktande att vissa stater brister på olika sätt. En del stater har makten att agera som rättviseaktör men kan på grund av egna ändamål och intressen välja att använda denna makt på annat sätt, dessa stater kallar hon för *rouge states*. Andra svaga stater *weak states* saknar helt makten att vara den primära aktören.

Den kosmopolitiska, mer traditionella, retoriken tar ej hänsyn till de problem som kan uppstå vad gäller upprätthållandet av rättvisan i bristande stater. Fokus måste därför förflyttas till att se på vilka kapaciteter och möjligheter att handla som de olika aktörerna har.

O’neill tar därför avstamp i Amartya Sens *capability approach* vars fokus ligger på vad individer har möjlighet att utföra, vilket hon menar är applicerbar även på diskussioner kring staters och andra aktörers makt. *Capabilities* är aktörers möjlighet och makt att agera, alltså deras specifika kapaciteter, i bestämda situationer. I situationer där stater misslyckas med att agera för att rättvisa ska upprätthållas, de kanske exempelvis saknar resurser för att säkerställa eller förbättra rättvisan, misslyckas med att representera dess medborgares intressen, eller misslyckas med att reglera andra aktörer, så blir andra aktörer desto viktigare för att rättvisan ska upprätthållas. I sådana situationer kan därför ickestatliga aktörer som multinationella företag eller internationella NGO:er anses vara möjliga rättviseaktörer. NGO:er verkar redan i många gånger för rättvisa i svaga stater genom att hjälpa till att bygga upp institutioner. Men även multinationella företag kan ha en roll genom att upprätthålla standarder för exempelvis miljöpåverkan, när nationella lagar ej kräver det.

Hennes slutsats är att det i svaga stater som saknar makten och möjligheten att ansvara för mänskliga rättigheter krävs en diversitet av aktörer som arbetar för detta. Det finns dock inga garantier för att andra rättviseaktörer kommer lyckas bättre än de svaga staterna för att

säkerställa *rule of law* eller välfärd, och även om stater sällan lyckats så bra med att institutionalisera rättvisepprinciper, så är det kanske ändå staten som har störst möjlighet att göra det.

4.2.2 Ansvarsskyldigheter utifrån Moralteori

Diskussionerna om ansvar för mänskliga rättigheter är många och har ofta en juridisk utgångspunkt där staten anses ha den primära skyldigheten att ansvara för rättigheterna. Många anser dock att ickestatliga aktörer, framför allt transnationella företag, kan anses vara kapabla till moraliskt aktörskap och därför borde kunna ses som ansvarsbärare för mänskliga rättigheter, trots att det juridisk sett inte föreligger sådana skyldigheter. Därför diskuteras frågan även i stor omfattning inom den praktiska filosofin och moralteorin. Dessa diskussioner är inte sällan väldigt detaljrika och kräver många variabler. Nedan har de centrala delarna försökts beskrivas.

Inom moralteorin anses mänskliga rättigheter vara något som varje människa har i kraft av att de är just människor. Specifikt inom moralteorin är att rättigheten måste identifiera vem som har skyldigheten att ansvara för att rättigheten uppfylls. I diskussioner av olika aktörers ansvar måste därför moralteorin specificera vilka skyldigheter för rättigheter som skulle kunna tillskrivas dessa aktörer.

4.2.2.1 Tre typer av ansvar för mänskliga rättigheter

Ansvar att respektera

Att respektera mänskliga rättigheter innebär en skyldighet att undvika att skada, *avoid harming*. Det är en universal perfect duty. För att uppfylla detta ansvar krävs endast att ansvarsbäraren avstår från att utföra en handling som vållar någon skada. Det är alltså något som en aktör kan leva upp till endast genom sina handlingar eller icke-handlingar. Det innebär dock inte per definition att brott mot denna rättighet bäst bemöts i människorättslagstiftning då det oftast kan täckas genom annan straffrätt, utan inblandning av nya internationella lagar eller praktiker (Hazenbergh, 2016; Karp, 2014).

Ansvar att skydda och tillhandahålla

Att skydda och tillhandahålla, *provide*, mänskliga rättigheter kräver ett specifikt agerande från en specifik aktör vid specifika tillfällen, exempelvis specifik expertis och resurser. För detta krävs institutioner kapabla att skydda allas mänskliga rättigheter och att kunna agera när dessa

inte uppfylls. Ansvar att skydda och tillhandahålla mänskliga rättigheter kan således inte tillskrivas universellt utan är en special perfect duty eftersom inte alla har mandat att handla på ett sådant sätt. Alla människor kan se till att inte skada någon, men inte alla människor har kapaciteten att skydda och tillhandahålla mänskliga rättigheters-ansvar. Om ickestatliga aktörer ska kunna tillskrivas ansvarsskyldigheter för mänskliga rättigheter är det i sådana fall det ansvar för att skydda och tillhandahålla mänskliga rättigheter som moralteorin menar att det finns en potentiell möjlighet för (ibid.).

Två vanliga ansatser för att diskutera ansvar för mänskliga rättigheter hos ickestatliga aktörer framför allt inom bristfälliga stater inom moralteorin är capacity- och publicness approach. Vilka kort beskrivs nedan.

Capacity-approach liknar O'neills capability approach, med den skillnad att ansvaret enligt denna ansats ligger på den specifika aktör som vid en specifik kontext har störst kapacitet att skydda och tillhandahålla de mänskliga rättigheterna, med reservation att den eventuella kostnaden för detta är inte är överdrivet hög. I kontext att bristande stat öppnar således capacity approachen upp för att även andra aktörer potentiellt sätt skulle kunna tillskrivas ansvar för special perfect duties, alltså att skydda och tillhandahålla mänskliga rättigheter

Denna ansats har mötts av kritik då det är företagen själva som sätter gränsen för vad som är en överdrivet hög kostnad vilket gör det hela något godtyckligt, samt att det skulle kunna innebära vissa aktörer som verkar i samma område kan få ett oproportionerligt ansvar medan andra 'kan komma undan' (Hazenbergh, 2016; Karp, 2014).

Publicness approach innebär att aktörer som är relativt offentliga, *relatively public*, har specifika ansvarsskyldigheter för mänskliga rättigheter när de antar en de facto politisk roll genom att tillhandahålla *colletive goods* infrastrukturer, utbildning, hälsa etcetera, eller tar särskilda politiska roller i samhällena där de verkar framför allt i stater med bristande rättsystem. Enligt denna teori är det de aktörer som är 'mest offentliga' och kan kallas för primära politiska aktörer som då bär huvudansvaret för rättigheterna. Icke-statliga aktörer kan enligt denna teori därför anses ha ansvar att skydda och tillhandahålla de mänskliga rättigheterna i den utsträckning som de i en viss given kontext kan kallas för primära politiska aktörer (Karp, 2014).

Genom att ta denna roll kan de företagen anses ha en specifik roll för mänskliga rättigheter att skydda och tillhandahålla dem. Enligt teorin blir aktören, exempelvis företaget, ansvarsbärare

för mänskliga rättigheter genom att frivilligt ta på sig en sådan politisk roll i den kontext där företaget verkar, samt att denna befogenhet och roll accepteras av lokalbefolkningen (Karp, 2014; Hazenberg, 2016)

Dragen till sin spets kan teorin dock i alla fall på kort sikt innebära att skyddandet av de mänskliga rättigheterna blir sämre då företagen kan välja att omformulera eller frångå sina CSR-policys för att det inte ska se ut att de åtagit sig en sådan roll (ibid.).

4.2.3 Corporate Social Responsibility, CSR

I och med en ökad globalisering och den makt som företagen i dag innehar, har företagens sociala ansvar börjat att ses som något allt mer grundläggande för företagens överlevnad. Givet den sociala och ekologiska påverkan som företagen åsamkar i de länder där de verkar finns också en ökad förväntan från samhället att de ska verka på ett ansvarsfullt sätt (Adams & Zutshi 2004). Diskussionerna företags sociala ansvar i de samhällen där de verkar har pågått länge och samlas ofta under begreppet *Corporate Social Responsibility*, CSR. Vad som från början i första hand fokuserade på den sociala aspekten av företags ansvar har idag utvidgats till att ta in även miljö- och hållbarhetsaspekter (Kleine, 2014).

CSR handlar om att företag i sina beslutsprocesser och aktiviteter ska ta ett större ansvar för att företaget ska bedrivas på ett sätt som tar hänsyn till den sociala och miljömässiga påverkan som företaget kan åsamka i de områden där företaget är placerat (Adams & Zutshi 2004) och följaktligen tar ett större moraliskt ansvar än att endast följa det juridiska minimum som de enligt lag är tvungna att åta sig (Kleine, 2014).

Det finns ingen enhetlig definition av CSR. Begreppet tolkas på många sätt och berör bland annat företagsetik, hållbarhet, corporate citizenship, mänskliga rättigheter med mera (Kleine, 2014). I Adams & Zutshi (2004) beskrivs begreppet såhär:

[T]he integration of business operations and values whereby the interests of all stakeholders, including customers, employees, investors, and the environment are reflected in the organisation's policies and actions. [...] [T]he obligation of the firm to use its resources in ways to benefit society, through committed participation as member of society, taking into account the society at large, and improving welfare of society at large independently of direct gains of the company (Adams & Zutshi 2004).

Inom CSR görs ofta en åtskillnad mellan ett *företagsfilantropiskt* synsätt, där företagens sociala ansvar ses som något som läggs utöver den vanliga verksamheten, och på ett *systemiskt ansvar*, *systemic responsibility*, där de olika beröringspunkterna i ansvarsfrågan

integreras i alla delar av företagets verksamhet och i alla företagets beslutsfattande processer. Inom detta ryms även investering i de lokala samhällen som gränsar till företagen, som en del av företagets etiska arbete (Kleine, 2014). Det är främst det sistnämnda synsättet som kommer att behandlas i uppsatsen.

Ibland likställs CSR med corporate citizenship men Waddock (citerad i Adam & Zutshi, 2004) gör en åtskillnad och menar att: “corporate citizenship necessarily places a strong emphasis on ‘developing mutually beneficial, interactive and trusting relationships between the company and its many stakeholders’ tillskillnad från CSR som inte nödvändigtvis måste involvera intressenters deltagande i processen.

Arbetet med CSR redovisas vanligen i separata CSR-rapporter eller i företagens årsrapporter vilket kan ses som företagets sätt kommunicera sitt arbete med CSR och dess sociala och miljömässiga påverkan till särskilda intressegrupper i samhället. CSR kan således ses som något som utökar företagets ansvar till att inte endast innefatta den traditionella rollen ”of providing a financial account to owners of capital, stakeholders” och “predicted on the assumption that companies do have wider responsibilities than simply to make money for their shareholders” (Adams & Zutshi 2004).

Studier visar på att CSR påverkar människors köpmönster och att det finns en förväntan hos konsumenterna att företaget ska agera på ett ansvarsfullt sätt och att om företagen inte uppfyller detta kan konsumenten välja att öppet kritisera företaget eller bojkotta det (Adams & Zutshi 2004). CSR anses även ge företaget positiva effekter bland annat genom en bättre internkontroll, beslutsfattning och ökad tilltro hos konsumenterna. CSR kan också bygga starkare tilltro till/hos intressenter genom att stärka företagets bild (Adam & Zutshi 2004).

Många har dock kritiserat begreppet då de anser att företags arbete med CSR skapar ett positivt sken av att ta ett socialt eller miljömässigt ansvar, vilket inte alltid korrelerar med verkligheten, ett så kallat *white washing*² eller *green washing*³ (Kleine, 2014). Då CSR är något en frivillig självreglering kan de själva följaktligen välja vilka områden de ska rapportera om, och på så vis komma undan med den eventuella negativa påverkan som företaget kan ha vilket riskerar att legitimera poor performance och skapa en mer positiv bild av företaget än vad verkligheten visar (Adams & Zutshi 2004).

² Att visa en överdrivet positiv bild av företagets sociala åtagande (Kleine, 2014).

³ Att visa en överdrivet positiv bild av företagets miljöåtagande (Ibid.)

4.2.4 Teoridiskussion

Problem med valda teorier är att det främst diskuterar vilka aktörer som skulle kunna ses som ansvariga för mänskliga rättigheter, men de specificerar inte *hur* ett sådant ansvar skulle se ut eller vad det skulle innebära i praktiken. Det är samma kritik som internationella riktlinjer som FN:s vägledande principer för mänskliga rättigheter och företag har mött (Berrón, 2016; Murphy & Vives, 2013; Lucena Cid, 2017; Cantú Rivera, 2013). Även om uppsatsen bidrar med förståelse för komplexiteten i ansvarsfrågan för mänskliga rättigheter är det därför tydligt att det behövs betydligt fler och större studier för att kunna svara på frågor om vem som har ansvar eller vilken typ av ansvar de kan sägas ha.

5 Material och metod

5.1 Aktörer

Det finns många aktörer kopplade till problematiken kring mänskliga rättigheter och ansvar i utvinningsindustrin i Guatemala. Givet studiens begränsade storlek har det därför gjorts ett strategiskt urval av ett minde antal fall aktörer. Resultaten kan därför inte sägas vara allmängiltigt generaliserbara (Esaiasson et al, 2012: 158-159). Det är inte heller något som studien ämnar göra då mänskliga rättigheter och ansvar är ett komplext ämne som i sådana fall kräver större studier. Denna studie bidrar dock till diskussionerna kring mänskliga rättigheter och visar på hur ansvarsaspekten för mänskliga rättigheter hos statliga samt ickestatliga aktörer kan se ut och diskuteras. Nedan presenteras de tre aktörer som analysen utgår ifrån:

5.1.1 Stat

Den guatemalanska staten har den juridiska skyldigheten att ansvara för de mänskliga rättigheterna i landet vilket de som påvisats ovan brister med. En stat har många institutioner och organ som potentiellt skulle kunna vara viktiga aktörer i ansvar kring mänskliga rättigheter i utvinningsindustrin. För att representera staten har COPREDEH, den statliga kommissionen vars arbete syftar till att främja och skydda de mänskliga rättigheterna i Guatemala valts (COPREDEH, u.å).

Materialet består av nyhetsnotiser från COPREDEHs hemsida. Notiserna har valts ut efter en genomsökning på myndighetens hemsida med sökorden: människorättsförsvarare, företag och mänskliga rättigheter etcetera.

Andra statliga aktörer som skulle vara intressanta men som valts bort på grund av tids- och storleksbegränsning skulle exempelvis ha varit: Ministeriet för energi och gruvor, Utrikesministeriet och Ombudsmannen för mänskliga rättigheter.

5.1.2 Företag

För att representera företag har det kanadensiska företaget Tahoe Resources med dotterbolaget Mina San Rafael i Guatemala utvalts. Gruvan i Guatemala är en av världens största silvergruvor som under senare år har uppmärksammats på grund av konflikter med lokalbefolkningen. Det är också intressant då det under uppsatsskrivandets gång har

framkommit att gruvan blivit nedstängd av staten i väntan på domstolsbeslut från högsta domstolen till följd av lokalbefolkningens kamp (Acoguate, 2017).

Textmaterialet som använts i analysen består av företagets CSR-, mänskliga rättigheters-, och hållbarhetspolicy samt pressmeddelanden från företagets hemsida som handlar om konflikterna med lokalbefolkningen.

5.1.3 Civilsamhälle

Civilsamhälle och lokalbefolkningen representeras av människorättsförsvarare och NGO:er som arbetar för deras rättigheter. Däribland Amnesty (2016), UDEFEGUA (2017a) och Acoguate (2017).

Textmaterialet består av en rapport från Amnesty, ett blogginlägg från medföljarorganisationen Acoguate, som arbetar nära lokalbefolkningen i dessa frågor och anses ha stor insikt i situationen eftersom de jobbar för att denna befolknings rättigheter ska realiseras och för att sprida informationen om människorättsförsvarares situation. Vidare består materialet av en rapport från UDEFEGUA, *Enheten för skydd av människorättsförsvarare i Guatemala*, som analyserar Guatemalas lagsamling för att se vilka åtgärder staten har vidtagit för implementering av FN:s vägledande principer för mänskliga rättigheter och företag.

För att identifiera relevant material att bygga studien på har jag utgått från frågeställningarna samt vad de olika identifierade aktörerna säger att de gör eller vad som uppmärksammats av andra aktörer. Det är ett komplext ämne där det stundtals varit svårt att få tag på relevant textmaterial från de olika aktörerna, vilket har krävt ett spretigt material för att möjliggöra en ansvarsanalys. För att öka trovärdigheten har i möjligaste mån utgångspunkten varit aktörernas egna texter, men även texter där de andra aktörerna beskriver situationen har valts då man bör ta i beaktande att aktörerna kan ha ett visst egenintresse av att framställa sig själv i goda dager vilket skulle kunna påverka texternas reliabilitet.

Tidsspannet för när texterna är skrivna är avgränsat till perioden 2016 – september 2017.

5.2 Metod

5.2.1 Datainsamling

Studien har genomförts med kvalitativ innehållsanalys för att genom den granska olika texter och dokument från och om de tre granskade aktörerna. Kvalitativ innehållsanalys är en bra

metod för att göra ett stort textmaterial till ett begränsat material där fokus kan läggas på det viktigaste i studien (Schrier, 2013).

Textanalysen kan sägas ha en deduktivansats då behandlingen av texterna har genomförts utifrån frågeställningarna och de på förhand valda teorierna (Hsieh & Shannon, 2015).

I texterna har jag sökt efter saker som går att koppla till situationen kring människorättsförsvarare och de konflikter som finns mellan civilsamhälle och företag i Guatemala. Jag har även letat efter tecken på vad de olika aktörerna gör eller säger att de gör för att på något sätt tar ansvar för att de mänskliga rättigheterna i dessa situationer skyddas och respekteras. Detta har sedan placerats in i kategorier utifrån de tre olika aktörerna. Då det är olika typer av aktörer med olika mycket makt att agera har det inte varit möjligt att skapa gemensamma kategorier där samma typ av ansvarstagande skulle ha kunnat placeras, vilket annars är vanligt inom denna metod (Hsieh & Shannon, 2015; Schrier, 2013).

Nyckelord som innehållsanalysen utgått ifrån för att besvara frågeställningarna har bland annat varit människorättsförsvarare, ansvar, CSR, men också letat efter situationer där man kan se att aktörerna genomfört någon handling, exempelvis protester från civilsamhället, pressmeddelanden från företagen etcetera. Främst har fokuset i innehållsanalysen varit vad aktörerna gör. Resultaten har sedan analyseras utifrån valda teorier och presenteras i samband med analys genom citat från texterna, vilket är vanligt förekommande inom denna typ av metod (Schrier, 2013; Hsieh & Shannon, 2015).

Studien är av deskriptiv karaktär och ämnar i första hand att analysera de manifesta budskapen i texterna. Ett latent budskap skulle eventuellt vara av sekundärt intresse i de fall då huvudtexternas primära budskap inte upplevs vara så tydliga som önskat (Esaiasson et al, 2012: 221; Schrier, 2013)

Frågeställningen om vad aktörerna gör går att besvara endast genom textmaterialet. Det är sedan de åtaganden som aktörerna har genomfört som har använts som bas i analysen för den andra frågeställningen om vilken typ av ansvar för mänskliga rättigheter som man kan säga att aktörerna har.

Då det är aktörerna som står i fokus i studien skulle jag anse att samtalsintervjuer vore en bättre metod för att komma så nära den primära källan som möjligt. Givet geografiskt avstånd och tidsbegränsning har det tyvärr inte varit möjligt. Fördelen med att använda textanalys som metod och färdiga texter som material, är dock att de undersökta aktörerna svar inte påverkas

beroende på vem som är intervjuaren (Sprague,2005:122-124) utan aktörerna har själva formulerat sina texter.

Analysen baseras på noga utvalda texter och dokument som de olika aktörerna själva skrivit vilka anses tillförlitliga. Det finns dock en medvetenhet i att aktörerna vill visa sin bästa sida i texterna vilket kan påverka textens innehåll. Därför har jag genomgående i analysen försökt visa på vad de andra aktörerna uttrycker för att på så vis visa en större helhet.

5.2.2 Metodologi

Då uppsatsen bygger på textanalys har den en socialkonstruktivistisk och hermeneutisk syn på kunskap där tolkning och mening är centralt (Gilje & Grimen, 2007:174). En viktig grundtanke inom hermeneutiken är att man alltid möter världen utifrån den förförståelse vi har. Det kan yttra sig genom ”språk och begrepp, trosuppfattningar eller individuella personliga erfarenheter” (Gilje & Grimen, 2007:179, 183). Eftersom textmaterialet kommer tolkas kommer analyserna av texterna vara beroende av mina tolkningar och förförståelse. Det är en viktig aspekt att ta i beaktande eftersom mina egna erfarenheter av att ha arbetat i Guatemala samt tidigare studier och kunskaper om ämnet kan påverka de tolkningar jag gör. Det behöver dock inte vara negativt då mina erfarenheter också innebär att jag kan relatera till de fakta som framkommer i materialet eftersom jag förstår kontexten som ligger till grund för texterna (Bergström & Boréus, 2012: 31-32) vilket kan ses som en fördel i sammanhanget.

6 Resultat och Analys

Vad gör då företagen, civilsamhället och staten för att de mänskliga rättigheterna sett till konflikterna kring utvinningsindustrin ska respekteras och skyddas och vilka typer av ansvar kan man prata om att de olika aktörerna har? Det är dessa frågor som är utgångspunkten för analysen.

6.1 Företag

Vad gör företaget?

Det kanadensiska gruvföretaget Tahoe Resources (även Tahoe, företaget) med dotterbolaget Mina San Rafael i Guatemala uttrycker vikten av socialt ansvarstagande och mänskliga rättigheter i alla företagets verksamhetsområden. Företagets uppförandekod befästs i företagets etiska policys däribland deras CSR-, mänskliga rättigheters- och hållbarhetspolicys (Tahoe Resources, 2015a; 2015b; 2016). Vad gäller företagets arbete med mänskliga rättigheter säger Tahoe att de erkänner de fri- och rättigheter som befästs i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och att företagets verksamhet är anslutet till sociala ansvarsstandarder som FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och *the Voluntary principles on Security & Human Rights*⁴ (Tahoe Resources, 2015a). Mänskliga rättigheter ska respekteras inom all företagets verksamhet och aktiviteter och företaget åtar sig att följa de nationella lagar som finns i länderna där de verkar samt att respektera kulturella värden, exempelvis av staten erkända urfolk.

Tahoe Resources is committed to observing the laws and respecting the cultural values in the countries in which it operates, including the indigenous peoples recognized by the laws of the applicable jurisdiction (Tahoe Resources, 2015a)

Vidare uttrycker Tahoe att de aktivt bidrar till ekonomisk och social utveckling och strävar efter att främja hållbar verksamhet och sociala program i lokalsamhällena där företaget verkar. De förbinder sig till att bygga sociala licenser att verka, *social license to operate*⁵ (Tahoe Resources, 2015b) och säger sig samarbeta med lokalsamhällena i frågor gällande företagets påverkan och åtaganden för mänskliga rättigheter (Tahoe Resources, 2015a).

⁴ Internationella principer skapade för att vägleda utvinningsföretags säkerhetsarbete med respekt för de mänskliga rättigheterna så att de bättre kan anpassa sina policys till internationellt erkända mänskliga rättighetsprinciper (Voluntary Principles, 2017).

⁵ Avser den sociala legitimitet som företag söker hos lokalsamhälle och intressenter för att få acceptans för sin verksamhet (Costanza, 2016).

Företaget ska även verka i nära samarbete med ledare från lokalsamhällena, lokala regeringar och affärsledare (Tahoe Resources, 2015b).

Environmental responsibility, social initiatives and economic contributions have become the pillars of our strategy to develop healthy communities, sustainable beyond the mining operations we carry out today. Through communications and partnerships with locals to implement community projects, we will continue to demonstrate our commitment to environmental stewardship, employee safety and economic and social development in the communities near the project (ibid.).

I de länder där företaget opererar ska det värna om samhällelig självförsörjning, hållbarhet, hälsa och säkerhet och bedriva sin verksamhet som en *corporate citizen* (Tahoe Resources, 2015a). Företaget arbetar även för att stärka de lokala samhällena i området kring gruvan. Det görs bland annat genom att förbättra infrastruktur, avfallshantering och sjukvård.

Works to strengthen communities with a special emphasis on improving local infrastructure, potable water supplies, waste management practices, education and health care (Tahoe Resources, 2015b).

Corporate Social Responsibility

Då CSR är ett brett begrepp är innebörden av begreppet inte alltid helt tydlig. Tahoes tycks ha en ganska bred definition på vad CSR och etiska standarder innebär i och med att företaget har ett flertal etiska policys som berör frågor beträffande mänskliga rättigheter, hållbarhet, stärka lokalsamhället med förbättrad infrastruktur och hälsovård etcetera (Tahoe Resources, 2015a; 2015b). Att det är just policys som är fokus för ansvarsarbetet är föga överraskande då CSR idag alltså ses som en norm för företags överlevnad och anseende och det finns en förväntan hos konsumenter och intressenter att företag bedriver verksamhet på ett socialt ansvarsfullt sätt (Adams & Zutshi, 2004).

Företaget skriver även att de är ”committed [...] to conducting business as a responsible corporate citizen” (Tahoe Resources, 2015a). Enligt Waddock (citerad i Adams & Zutshi, 2004) innebär ett åtagande som corporate citizenship att företag betonar vikten av nära deltagande och goda tillförlitliga relationer till sina intressenter och att företag låter intressenter och lokalbefolkning aktivt delta i beslutsprocesser, vilket skiljer sig från CSR som inte nödvändigtvis måste innebära intressenters deltagande (ibid.). Då Tahoe inte har definierat vad de menar med att vara en corporate citizen är det emellertid svårt att fastställa om företaget har en sådan ambition eller inte. De många aspekterna av deras CSR-arbete med

stort fokus på lokalsamhället tyder dock på att företaget vill ta ett stort socialt ansvar i områdena där de verkar.

Tahoers fokus på att arbetet med CSR och mänskliga rättigheter är något som ska genomsyra alla delar av företagets verksamhet även i kontakt med lokalbefolkningen (Tahoe Resources, 2015b) visar på att företaget tar vad Kleine (2014) benämner som ett systematiskt ansvar då arbetet ska integreras i alla verksamhetsdelar vilket ytterligare skulle stärka Waddocks resonemang om ett företag som tar större socialt ansvar genom att låta lokalbefolkningen delta i processerna.

Känslan som erhålls när man går in på Tahoers hemsida är ett företag som är medvetet och tar arbetet med socialt ansvar och mänskliga rättigheter på allvar i och med de många aspekter av socialt ansvarstagande som betonas. En god bild av företaget ökar tilltron till konsumenter och intressenter vilket är nödvändigt för företagets existens. För att skapa denna tilltro är redovisning av detta arbete väsentligt (Adams & Zutshi, 2004) vilket skulle kunna vara en förklaring till varför Tahoe väljer att framhäva sitt mänskliga rättigheters- och CSR-relaterade arbete genom policys samt att arbetet ska redovisas till intressenter genom periodvisa uppföljningsrapporter (Tahoe Resources, 2015b).

Problematik med CSR som indikator för ansvar

Det problematiska med CSR är att det antas på frivillig basis av företag vilket öppnar upp för möjligheten att företaget själva kan välja vilka fokuspunkter inom CSR-arbetet som de vill arbeta med eller redovisa. Det kan ge en skev bild av hur stort socialt ansvar ett företag faktiskt tar. Den bild som ges av företaget på hemsidan behöver därför inte nödvändigtvis överensstämma med verkligheten utan kan vara ett slags *white washing* som framställer företaget i en mer positiv dager än vad som förefaller i verkligheten. Företag är beroende av gott rykte hos sina intressenter vilket kan få dem att försköna bilden av företaget (Kleine, 2014; Adams & Zutshi, 2004), vid analys av företags CSR-arbete är det därför viktigt att även undersöka hur civilsamhället uppfattar företaget.

Lokalbefolkningen runt gruvan Mina San Rafael motsätter sig gruvan och hänvisar till att processen innan gruvan gavs tillstånd att starta inte gick till på ett korrekt sätt⁶. De beskriver bland annat att de har utsatts för smutskastningskampanjer från företaget när de på fredliga sätt protesterat för att kräva sina rättigheter. Företaget har nekat att urfolket xinca lever i

⁶ Mer om detta i avsnittet om civilsamhället

området och sagt att samrådsprocesser enligt ILOs konvention 169 därför inte skulle vara meningsfulla (Acoguate, 2017; Amnesty, 2016).

Efter inlämnandet av petitionen mot gruvan gällande avsaknaden av samrådsprocess hos urfolket xinca, svarade företaget att det enligt ILO:s konvention 169 endast är nödvändigt att genomföra samråd i de fall där urfolk lever i territoriet där företaget ska starta verksamhet. På så vis nekar företaget xincafolkets existens i regionen (Acoguate, 2017, min översättning).

Based on baseline assessments and census data, the Company understands that there are no indigenous people's territories in the immediate area of the Escobal⁷ (Tahoe Resources, 2016).

Tahoe har även i ett flertal pressmeddelanden benämnt människo- och miljörättsorganisationen CALAS, som driver lokalbefolkningens fall juridiskt för att vara en 'anti-mining organization' (Acoguate, 2017). Även om Tahoe påstår sig bygga goda relationer med lokalbefolkningen (Tahoe Resources, 2015a; 2015b) går det att skönja en annan bild hos civilsamhället. Huruvida Tahoe genom det som står i deras etiska policys kan sägas ta ansvar för de mänskliga rättigheterna i området är således svårt att uttala sig om. Som strävan för att ta ett större socialt ansvar kan CSR vara ett bra verktyg, men frågan kvarstår om det är tillräckligt för att kunna uttala sig om företaget faktiskt tar ett socialt ansvar, då policys är tämligen enkla att formulera, men betydligt svårare att efterleva. Företaget kan så klart också göra mycket gott i samhället som inte valt material visar. Då konflikterna mellan företag och lokalbefolkning i Guatemala är komplexa krävs mer forskning för att få en grundligare bild av situationen.

Kapacitet och möjlighet att ta ansvar

I en stat som Guatemala som misslyckas med att skydda sina medborgares rättigheter inom landets många gruvkonflikter (Amnesty, 2016) kan Tahoe anses vara en potentiell ansvarsaktör enligt de kriterier som O'neill (2001) lägger fram. Tahoes capabilities, möjlighet att agera, tycks, vara ganska stor då deras CSR- och mänskliga rättigheters arbete uttrycker en vilja att skydda lokalbefolkningens mänskliga rättigheter vilket visats ovan och även betonas nedan:

[Tahoe] engages and consults local communities regarding our operation. We understand the importance of protecting indigenous rights, particularly where mining operations take place in or adjacent to indigenous peoples' territories. Tahoe complies with [...] Guatemalan [...] laws regarding indigenous consultation and engagement (Tahoe Resources, 2016).

⁷ Mina San Rafael

Företaget styrs dock av guatemalanska lagar (Tahoe Resources, 2015a; 2016), som av många anses bristfälliga framförallt vad gäller urfolks rättigheter (Fulmer et al, 2008). Även om den guatemalanska staten brister med att leva upp till sitt ansvar att skydda mänskliga rättigheter är det ändå svårt att se att Tahoe skulle kunna klassificeras som något annat än en sekundär ansvarsaktör, då de juridiskt styrs av Guatemalas nationella lagar (Tahoe Resources, 2015a; 2016). Företaget skriver dock att “[w]here state laws conflict with international human rights norms, we will comply with the law but endeavour to meet the spirit of the standard (ibid, 2015a). Att Tahoe utarbetat CSR-policys för sitt arbete med socialt ansvar och mänskliga rättigheter tyder på att företaget har en strävan efter att ta ett större ansvar än vad lagen kräver (Kleine, 2014).

De juridiska utmaningar som följer vid diskussioner av ansvar hos ickestatliga aktörer är en av de utmaningar som forskare lyfter fram som anledning till att det är svårt att tillskriva företag ett sådant ansvar då det skulle kräva ett helt annat globalt styrningssystem (Karp, 2014). Tahoe har under 2017 ställt inför rätta i kanadensisk domstol för de kränkningar mot mänskliga rättigheter som de anses ha begått, med hänvisning till att de kan få en mer rättssäkerprocess där än i Guatemala (CCIJ, 2017). Det har fått kritik eftersom att sådana handlingar på sätt och vis deslegitimerar den guatemalanska staten (Karp, 2014). Detta faller utanför uppsatsens frågeställningar men har valt att lyftas in då det bidrar med relevans för förståelsen av komplexiteten i diskussioner av ansvar för mänskliga rättigheter.

Genom de åtaganden som befast i företagets etiska policys som betonar att samarbete ska ske med lokalbefolkning i frågor beträffande företagets påverkan och åtaganden för mänskliga rättigheter samt att de ska ha ett nära arbete med lokala myndigheter och företrädare (Tahoe Resources, 2015a; 2015b) och genom uttalanden som att företaget:

Works to strengthen communities with a special emphasis on improving local infrastructure, potable water supplies, waste management practices, education and health care (Tahoe Resources, 2015b).

visar dock på att företaget tycks ha en ganska stor kapacitet och makt att agera för de mänskliga rättigheterna ska skyddas och tillhandahållas i området. Att företaget har capabilities att agera för rättvisa (O’neill, 2001) kan således fastställa företaget som en ansvarsaktör enligt den teorin.

Även inom moralteorins capacity approach betonar man aktörens kapacitet att skydda mänskliga rättigheter som faktor för att kunna tillskriva en aktör ett sådant ansvar. Inom det

perspektivet krävs dock inte bara att aktören har kapacitet, utan att man kan identifiera den specifika aktör som i en specifik situation har störst kapacitet att skydda de mänskliga rättigheterna (Hazenberg, 2016).

I den guatemalanska kontexten förefaller det inte otroligt att Tahoe genom sina åtaganden för mänskliga rättigheter i lokalsamhället potentiellt sett skulle kunna klassificeras som en sådan aktör. I och med att företaget säger sig bidra till ekonomisk och social utveckling, värna hälsa och säkerhet i området, samt arbete för att förbättra infrastruktur, hälsovård, avfallshantering och utbildning i lokalsamhället vilket tidigare beskrivits (Tahoe Resources, 2015a, 2015b, 2016).

Tahoe har även i Guatemala låtit utbilda sin säkerhetspersonal med träning i mänskliga rättigheter i och med att det betraktas som en region som är särskilt utsatt för kränkningar av mänskliga rättigheter. Det genomfördes tillsammans med Ombudsmannen för mänskliga rättigheter och även lokal polis och militär deltog.

In addition to Company-sponsored trainings, the Procuraduria de Derechos Humanos provided human rights training to MSR security personnel in relation to proper site security management. Tahoe encourages public security groups to attend these types of trainings, which has results in participation by local police and military (Tahoe Resources, 2016).

Det här anspelar ytterligare på att företaget har en kapacitet och en vilja att ta ansvar för att mänskliga rättigheter i området runt gruvan skyddas. I och med att de varit med och sponsrat en övning där även offentliga tjänstemän deltog kan det möjligtvis visa på att företaget har större ekonomiska resurser än staten och således en större kapacitet.

Det handlar dock inte bara om att ha störst kapacitet utan även om viljan att göra det. En viktig aspekt inom capacity approachen är att kostnaden för att ta detta ansvar att skydda mänskliga rättigheter inte ska vara överdrivet hög för aktören och att aktören accepterar den kostnaden (Hazenberg, 2016). Givet de åtaganden som Tahoe gör skulle man dock kunna tänka sig att företaget i alla fall accepterar kostnaden för de åtaganden de själva befäster i sina policys. Det är dock föga troligt att de själva skulle anse sig ha större kapacitet än staten givet att de verkar inom Guatemalas juridiska territorium och styrs av dess lagar (Tahoe Resources, 2015a; 2015b; 2016). Då varken Hazenberg (2016) eller Karp (2014) sätter några kriterier för hur man ska kunna kategorisera en aktör som den med störst kapacitet att skydda mänskliga rättigheter är det därför i realiteten svårt att av materialet dra några slutsatser eftersom det skulle kräva tydligare kriterier.

Företagets ansvar enligt publicness approach

Analyseras istället företagets ansvar utifrån publicness approachen kan man se att det enligt detta perspektiv finns potential att tillskriva Tahoe en specifik ansvarsskyldighet för skydd av mänskliga rättigheter. Åtaganden som bland annat att förbättra infrastruktur, sjukvård, avfallshantering och utbildning (Tahoe Resources, 2015b) visar att företaget har en möjlighet att tillhandahålla *collective goods* vilket kan sägas vara en del av att ta en politisk roll i samhället (Hazenberg, 2016). Tahoe menar även att de aktivt bidrar till ekonomisk och social utveckling i området och strävar efter att främja hållbar verksamhet och sociala program i lokalsamhällena där företaget verkar (Tahoe Resources, 2015b) vilket ytterligare styrker resonemanget att företaget i denna kontext skulle kunna klassas som den mest offentliga aktören vilket skulle tillskriva Tahoe rollen som primär ansvarsaktör för mänskliga rättigheter (Hazenberg, 2016). För att kunna tillskriva Tahoe detta specifika ansvar enligt publicness approachen krävs dock att företaget frivillig accepterar ett sådant ansvar (ibid.), vilket inte går att utläsa från Tahoes dokument.

Lokalbefolkningen i samhället runt gruvan Mina San Rafael visar också ett tydligt motstånd mot företaget eftersom de vill få gruvan att stänga ner. Enligt lokalbefolkningen har företaget även utsatt dem för smutskastningskampanjer (Acoguate, 2017) vilket har redogjorts för ovan. Det är därför föga troligt att civilsamhället under dessa förutsättningar skulle acceptera att företaget tog en sådan politisk roll som approachen kräver för att företaget ska kunna tillskrivas huvudansvar för rättigheterna (Hazenberg, 2016).

I teoretiska diskussioner om företags ansvar för mänskliga rättigheter förefaller både capacity- och publicness approacherna som rimliga perspektiv, men applicerade i praktiken på Tahoe Resources och konflikten kring företaget i Guatemala visar denna studie att det fortsätter vara problematiskt att tillskriva företaget ansvar för att skydda och tillhandahålla de mänskliga rättigheterna i området eftersom det krävs en väldigt specifik aktör med specifika möjligheter att institutionalisera sådant skydd, vilket i typfallet inte verkar gå att tillskriva någon annan aktör än staten.

Även inom moralteorin har liknande slutsatser dragits. Hur stor än önskan om att ställa högre ansvarskrav för mänskliga rättigheter hos företag så finns det inom dessa perspektiv ingen grund för det. I och med att lagar är så hårt knutna till nationalstaten kommer diskussioner kring mänskliga rättigheter och ansvar landa i att det är staten som är den primära ansvarsbäraren givet en stats specifika roll. Det är endast de som kan tillskrivas special perfect

duties, ansvar hos specifika aktörer och till dem kan inte företagen sälla sig eftersom de ansatser som finns inte håller (Hazenbergs, 2016; Karp, 2014). Vilket även denna analys visat på.

6.2 Civilsamhälle

Vad gör civilsamhället?

Civilsamhälle och däribland NGO:er är en viktig aktör i utkrävandet av mänskliga rättigheter när stater eller företag kränker dem. Internationella människorättsorganisationer som Amnesty International fördömer de stater där mänskliga rättigheter kränks, däribland Guatemala. Amnestyrapporten *We are Defending the Land with our Bloods* (2016) belyser väl civilsamhällets, framför allt människorättsförsvarares situation i de många konflikter mellan företag inom utvinningsindustrin och lokalbefolkningen i Guatemala. Att skriva sådana rapporter är en viktig del av Amnestys arbete för att uppmärksamma och upplysa allmänheten och omvärlden om de kränkningar av mänskliga rättigheter som sker, och på så vis utföra påverkansarbete. I rapporten vänder Amnesty främst sina uppmaningar till den guatemalanska staten och uppmanar staten att vidta åtgärder för att förändra den allvarliga situationen för människorättsförsvarare i landet.

Amnesty International calls on [...] Guatemala to: [...] Recognize the human rights of Indigenous Peoples and Afro-descendants, including the right to territory, as well as their economic, social and cultural rights, including the right to a healthy environment, and ensure their rights are protected and respected when planning and implementing projects to explore and exploit natural resources (Amnesty, 2016:8-9).

Amnesty vänder sig även till företag, nationella och internationella människorättsinstitutioner samt det internationella samfundet.

Amnesty International calls on companies and their representatives: To apply due diligence, as set out in the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, so as to ensure that the human rights of individuals and communities are respect (Amnesty, 2016:10).

Även nationella NGO:er organiserar sig för att kräva att civilsamhällets rättigheter tillgodoses. Det är i många fall representanter från lokalsamhället vid utvinningsföretagen vars mänskliga rättigheter kränks (Amnesty, 2016; Acoguate, 2017). I området där Mina San Rafael, ägt av det kanadensiska företaget Tahoe Resources, ligger har lokalbefolkningen organiserat sig mot gruvföretaget för att utkräva sina rättigheter genom att organisera fredliga

protester och demonstrationer samt blockader av vägar upp till företagen för att på så vis tvinga företagen och staten att lyssna (Amnesty, 2016; Acoguate, 2017).

Den 7 juni samlades civilsamhällets aktivistnätverk⁸ och startade en fredlig dygnet runt protest på vägen mot Casillas, för att påminna om att de som bor i kommunen San Rafael Las Flores aldrig blev konsulterade innan projektet startades (Acoguate, 2017, min översättning).

Lokalbefolkningen i området kring gruvan Mina San Rafael har även kontaktat människor- och miljörättsorganisationen CALAS för att få juridisk hjälp att driva deras fall då de motsätter sig gruvans verksamhet. Det har bland annat skett genom en petition mot gruvans licens som lämnats in till Högsta domstolen, på grund av att de samrådsprocesser med lokalbefolkningen som ska genomföras innan företag ges tillstånd att verka inte har genomförts i området vilket strider mot urfolkens rättigheter ibland annat ILO:s konvention 169 (Amnesty, 2016).

In 2013, members of the Committee filed a petition (amparo) against the licence granted to the mining company on the grounds that the community's opposition had not been heard. They are taking the petition forward with the support of the Guatemalan Centre for Legal, Environmental and Social Action [...], CALAS (Amnesty, 2016).

Medan civilsamhället hävdar att protesterna vid ett flertal tillfällen blivit attackerade eller att protestanterna blivit bemötta med våld och tårgas från polis och kravallpolis⁹, uttrycker Tahoe Resources såhär:

This action comes after many days of illegal blockage and extensive dialogue between protestors, the Government and the Company to resolve the blockade of the road near the town of Casilla (Tahoe Resources, 2017a)

Människorättsförsvararna har även utsatts för kriminalisering, attacker och smutskastningskampanjer från både företag och statsrepresentanter (Acoguate, 2017; Amnesty, 2016). Bland annat benämner Tahoe Resources systematiskt i sina pressmeddelanden från 2017 människorättsorganisationen CALAS som en 'anti-mining organization', vilket nämnts i tidigare del.

The provisional decision is in respect of a request by CALAS for an order to temporarily suspend the license to operate the Escobal mine until the action is fully heard the Supreme Court of Guatemala has issued a provisional decision in respect of an action brought by the anti-mining

⁸ *la red de población en resistencia*

⁹ *antimotines*

organization, CALAS, against Guatemala's Ministry of Energy and Mines ("MEM") (Tahoe Resources, 2017b)

Kapacitet och möjlighet att ta ansvar

Den 5 juli offentliggjorde Högsta domstolen beslutet som utfärdades den 22 juni [...] som svar på den preliminära petition som presenterades av CALAS i maj, att exploateringslicensen för El Escobal¹⁰ och prospekteringslicensen för Juan Bosco tillfälligt dras in (Acoguate, 2017, min översättning).

Även om civilsamhället har mindre kapacitet än staten för att kräva en förändring och ansvar för att de mänskliga rättigheterna ska skyddas och respekteras kan man i några av de många konflikterna i landet se att civilsamhällets idoga kamp har gett resultat då staten tillfälligt eller helt har dragit in vissa utvinningsindustriers tillstånd att verka, *license to operate*, då fallet efter påtryckningar från civilsamhället till sluts tagits upp och prövats i domstol (Acoguate, 2017; Amnesty, 2016). Så även i fallet med Tahoe Resources i Guatemala vilket ovanstående citat visar.

Utifrån O'neills teori skulle man därför kunna säga att civilsamhället har en viss möjlighet och makt att agera (O'neill, 2001) för att utkräva rättvisa i fallet med konflikten mellan lokalbefolkningen och Tahoe Resources och staten i Guatemala i och med att deras kamp har gett någon form av resultat. Civilsamhället kan således utifrån det här ses som en möjlig rättviseaktör. Även om civilsamhällets kapacitet är betydligt mindre än företagets och statens har civilsamhället ändå en möjlighet att påverka och förändra sin situation vilket konflikten mellan lokalbefolkningen och företaget Tahoe Resources har visat. Däremot är det svårt att säga att civilsamhället i sig har ett specifikt ansvar för att skydda de mänskliga rättigheterna i den här situationen, då det är kränkningar mot deras rättigheter som ligger till grund för konflikten. Civilsamhällets makt i denna fråga kan ses som förhållandevis liten i jämförelse med andra aktörer men kan möjligtvis i den traditionella synen ses som en sekundär aktör (O'neill, 2001).

Svårigheten att korrelera ansvar för mänskliga rättigheter till civilsamhället stärks också av O'neills teori eftersom hon menar att det inte finns något som garanterar att en annan rättviseaktör än staten bättre skulle lyckas med att säkerställa skydd av mänskliga rättigheter (O'neill, 2001).

¹⁰ Annat namn för gruvan Mina San Rafael, Tahoe Resources

Civilsamhällets agerande, genom protester och petitioner, och möjlighet att ta ansvar för de mänskliga rättigheterna i konflikten mellan företag och lokalbefolkning i Guatemala kan inte heller sägas vara tillräckligt för att kunna klassa civilsamhället som en aktör med special perfect duties enligt moralteorins syn på ansvar hos ickestatliga aktörer (Hazenberg, 2016). Civilsamhället har förvisso en möjlighet och makt att agera genom sina protester och att ställa staten inför rätta (Amnesty, 2016), men det går inte att säga att civilsamhället är den aktör med störst kapacitet att skydda och tillhandahålla de mänskliga rättigheterna i detta fallet vilket moralteorin kräver för att kunna fastställa en specifikt ansvarig aktör. Det förutsätter också en stat som tar upp fallen och dömer rättvist vilket i Guatemalas kontext med höga nivåer av straffrihet (Amnesty, 2016) man ej kan förvänta. Civilsamhället har sannolikt inte heller de resurser det skulle krävas för att kunna räknas till den aktör med störst möjlighet utan att kostnaden blir överdrivet hög, vilket capacity approachen kräver (Hazenberg, 2016).

Inte heller publicness approachen kan anses applicerbar på civilsamhället då den förutsätter att aktören är kapabel att ta en de facto politisk roll och tillhandahålla *collective goods* som infrastruktur, utbildning och sjukvård och vara den aktör som är 'mest offentlig' i sammanhanget (Hazenberg, 2016; Karp, 2014). Att civilsamhället skulle kunna ha en sådan roll är inget som har framkommit i undersökta texter och även om de i teorin har en möjlighet att spela en sådan roll, finner jag det föga troligt att civilsamhället i jämförelse med den guatemalanska staten och gruvföretaget skulle ses som den aktör som är *mest offentlig* i sammanhanget.

Påverkansarbete och att allmänheten genom sociala media och dylikt får kännedom om företags påverkan på samhället har dock visat sig vara en stark kraft för att företag ska förändra sin affärspraxis (Adam & Zutshi, 2004; Kleine, 2014) vilket belyser den makt civilsamhället kan sägas ha framför allt i stater med bristande lagstiftning eller rättsystem (Adam & Zutshi, 2004).

Det går med, använda teorier om ansvar för mänskliga rättigheter, inte att säga att civilsamhället är eller kanske ens bör ses som ansvariga för mänskliga rättigheter i konflikterna mellan utvinningsföretagen och lokalbefolkning. Civilsamhället kan dock inte sägas vara helt passiva då kampen för deras rättigheter genom protester och dylikt givit resultat vilket spelar en viktig roll för att rättvisa ska skipas.

6.3 Stat

Trots att den guatemalanska staten kritiserats hårt av människorättsorganisationer som Amnesty International för att de gör för lite för att skydda människorättsförvararnas rättigheter (Amnesty, 2016) framkommer att staten under 2016-2017 tycks ha tagit till sig åtminstone en del av kritiken genom att utvidga arbetet med att förbättra situationen för människorättsförvararna i landet. Ett urval av sådana åtaganden presenteras nedan.

Vad gör staten?

Staten är det organ som har möjlighet att stifta lagar för att skydda mänskliga rättigheter och ratificera internationella konventioner för att juridisk binda sig till ett sådant ansvar. Vad gäller internationella och regionala konventioner och soft-law instrument betraktande mänskliga rättigheter har Guatemala visat en öppenhet för att ratificera sådana dokument. Det skulle kunna tyda på landet har ett förhållandevis brett skydd för mänskliga rättigheter inklusive kränkningar som kan begås av företag (UDEFEQUA, 2017a). Vad gäller landrättigheter och urfolksrättigheter har Guatemala bland annat ratificerat konventionen om avskaffandet av rasdiskriminering, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter samt ILO:s konvention 169 om urfolk och stamfolk. Staten har även skrivit under diverse soft law-instrument, exempelvis FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s deklaration om människorättsförvarare och De vägledande principerna för företag och mänskliga rättigheter (UDEFEQUA, 2017a).

Staten erkänner människorättsförvararnas juridiska rätt att försvara deras rättigheter och staten säger sig värdesätta människorättsförvararnas arbete och därför vill stärka skyddet för människorättsförvararna. I september 2016 påbörjade därför staten en process för att utforma en policy för skyddandet av människorättsförvarare. Representanter från flera statliga institutioner och myndigheter deltog i det första mötet. Utformandet av policyn visar, menar de, ett steg i rätt riktning för att bättre kunna skydda människorättsförvarare, och för att kunna efterleva internationella standarder som FN:s förklaring om människorättsförvarare (COPREDEH, 2016c; 2017a).

Republiken Guatemalas regering erkänner fullt ut den legitima rätten att försvara de mänskliga rättigheterna, och utövandet av de rättigheter som är relaterade med detta; i det avseende, att staten värdesätter människorättsförvararnas grundläggande roll i konsolideringen av demokrati och rättsstatsprincipen (COPREDEH, 2017a, min översättning).

Som en del av processen för att utforma policyn har myndigheten tillsammans med finansiellt och tekniskt stöd från EU, OHCHR, Freedom House och UDEFEGUA anordnat seminarium och workshops på temat vilket visar på den kapacitet staten har att koordinera sådana evenemang. Processen ska inkludera civilsamhället och bestå av två tekniska team: ett med representanter av människorättsförsvarare och det andra med representanter från statliga institutioner. Staten ska även åka ut i landet och träffa representanter från civilsamhället för att samla information (COPREDEH, 2017c). Om detta har genomförts har inte framkommit av materialet.

Parlamentsledamoten Ronald Estuardo Arango Ordóñez, framhävde att det är en historisk och viktig process för demokratin i Guatemala. Det är också av avgörande betydelse att utarbeta, godkänna och genomföra en offentlig politik som medför skyddsmekanismer för människorättsförsvarares arbete, vilket underblåser deras arbete som en oumbärlig faktor för demokratisk samexistens och garanterar deras erkännande i den politiska sfären (COPREDEH, 2016c).

Utöver ovanstående åtaganden har staten påbörjat utformningen av en nationell handlingsplan för implementerandet av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Möten och samtal har hållits bland annat mellan representanter från statliga myndigheter och kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) i Guatemala för att diskutera och utbyta erfarenheter kring hur en sådan implementering skulle kunna se ut (COPREDEH, 2016a)

Vidare har ett interinstitutionellt avtal slutits mellan COPREDEH, Åklagarmyndigheten och Inrikesdepartementet för att förbättra statens arbete med att skydda och främja människorättsförsvararnas arbete inom de olika statliga institutionerna som arbetar med säkerhet och skydd för människorättsförsvararna (COPREDEH, 2016b). Avtalet kan ses som tecken på att staten försöker stärka sin interna kapacitet i frågan. Copredehs tidigare ordförande José Estuardo Luna uttryckte det så här:

Avtalet är viktigt för att stärka, och ge kontinuitet och större juridiskt stöd till dessa instanser av interinstitutionell samordning. Därför utgör undertecknandet av ett viktigt framsteg när det gäller skydd och främjande av människorättsförsvararnas arbete i landet (COPREDEH, 2016b min översättning).

Kapacitet och möjlighet att ta ansvar

Åtagandena som ratificering av konventioner, utformande av ny policy för skydd av människorättsförvarare och nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter och företag samt statliga interinstitutionella avtal som beskrivits ovan är av en sådan karaktär att det är tydligt att det krävs en specifik institution med ett en specifik makt och ett specifikt mandat att kunna vidta sådana åtgärder. Uppsatsen har ovan visat på problematiken med att tillskriva andra aktörer ansvar för att skydda dessa rättigheter i och med att slutsatserna hamnar på att det endast är staten som kan tillskrivas dessa specifika ansvarsåtaganden. Utifrån capacity- och publicness approacherna är staten således den aktör med störst möjlighet att vidta åtgärder för att skydda människorättsförvararnas rättigheter i och med att de betonar att man identifierar den aktör med störst kapacitet utan att kostnaden blir överdrivet hög eller den aktör som är mest offentlig för att kunna tillskriva ett primärt ansvar för att skydda de mänskliga rättigheterna. I och med de specifika egenskaper och mandat som staten har (Hazenberg, 2016) vilket den guatemalanska statens åtaganden beskriva ovan även bevisar.

Företag eller civilsamhälle kan inte anta nya juridiskt bindande dokument, eller påbörja processer för ny statlig politik kring människorättsförvarare, vilket är ganska givet. Åtaganden likt ovan nämnda gör följaktligen att den guatemalanska staten kan kategoriseras som en primär ansvarsaktör enligt den traditionella syn som O’neill lyfter eftersom staten är det organ som har kapaciteten att anta och institutionalisera sådana juridiskt bindande instrument etcetera (O’neill, 2001). Det visar även på att staten har ett specifikt ansvar och framför allt specifika möjligheter, jämfört med andra aktörer, att vidta åtgärder för att skydda mänskliga rättigheter. Kapaciteten och makten staten har går inte tillskriva någon annan aktör i landet och det tycks rimligt att tänka att kostnaden för staten, enligt kapacitets-approachen (Hazenberg, 2016), inte kan anses vara orimligt hög med tanke på statens roll som främsta beskyddare av de mänskliga rättigheterna. Av de tre aktörerna stat, företag och civilsamhälle är det därför rimligt att Guatemalas stat har störst potential att vara primär ansvarsaktör.

Statens brister

Vad som bör tilläggas, och som försvårar diskussionen kring den guatemalanska statens kapaciteter är att civilsamhället pekar på att staten brister i sina åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter, i synnerhet vad gäller företag. Uppgifter visar att staten brister i implementering och kontroll av de internationella och regionala fördragen som de har ratificerat samt att de saknar uppföljnings- och utvärderingsmekanismer för soft-law

instrumenten vilket gör det omöjligt att veta till vilken nivå som staten har åtagit sig att följa instrumenten (UDEFEQUA, 2017a). Vilket också är tydligt då många civilsamhällesorganisationer i sina rapporter bedömer att Guatemala är i en initial fas vad gäller arbetet med implementering av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter vad gäller alla tre aktörer stat, företag och civilsamhälle (Amnesty, 2016; UDEFEQUA, 2017a). Trots att staten påbörjat processer för detta vilket beskrivits ovan, visar civilsamhället på att man ännu inte kan märka av en sådan skillnad. Statens kapacitet att genomföra detta arbete går således att ifrågasätta, men det kan också anses vara för tidigt att uttala sig om eftersom rapporterna skrevs ungefär samtidigt som staten säger sig ha påbörjat arbetet för förbättrat skydd av människorättsförsvarare.

En annan svaghet hos staten är att det ännu inte finns några åtaganden från ministeriet för energi och gruvdrift (MEM), ministeriet för miljö och naturresurser (MARN), arbetsministeriet och ekonomiministeriet. Framför allt MEM och MARN kan anses viktiga i arbetet för människorättsförsvarares rättigheter då det bland annat är MEM som utfärdar gruvlicenser vilket visat sig problematiskt i många fall där MEM utfärdat gruvlicenser utan att lokalbefolkningen fått delta i samrådsprocesser (UDEFEQUA, 2017a; Fulmer et al, 2008; Yagenova & Garcia, 2009). Det tycks också finnas en avsaknad av aktivt deltagande från företag och civilsamhälle i processen av implementering av de vägledande principerna för företag och mänskliga rättigheter (UDEFEQUA, 2017a). Att staten nu uttrycker en förändring kring detta skulle kunna innebära en större kapacitet och vilja hos staten att skydda de mänskliga rättigheterna, men det är för tidigt att uttala sig om vad det har för påverkan.

Landet lider också av en struktur av ojämlikhet i landsdistributionen, utbredd fattigdom (UDEFEQUA, 2017a) och, som tidigare nämnts, höga nivåer av korruption och straffrihet (Amnesty, 2016) vilket är ett tydligt tecken på att staten har stora kapacitetsbrister vad gäller implementering av vidtagande åtgärder för människorättsförsvarares rättigheter. Guatemala skulle följaktligen kunna klassas som en *rouge state* enligt O'Neill (2001), en stat som har makten att agera som rättviseaktör men som på grund av egna intressen och ändamål väljer att använda makten på annat sätt. Att den guatemalanska staten misslyckas med att skydda människorättsförsvararnas rättigheter behöver således inte endast handla om en brist på makt, åtgärder och åtaganden finns där vilket visats ovan, utan visar snarare på en brist av de capabilities som behövs för att kunna tillhålla rättvisa (O'Neill, 2001). I Guatemalas fall kan man se att det finns ett försök till koordinering mellan de statliga institutionerna (COPREDEH, 2016b) och en vilja att förbättra situationen för människorättsförsvararna

(COPREDEH, 2016c; 2017b; 2017c) frågan är vilken kapacitet de har under rådande korruptionsstrukturer (Amnesty, 2016) att verkställa dessa åtaganden. Det är här som O'Neill (2001) menar att andra aktörer kan komma att spela en viktig roll. Som visats under analysens gång kvarstår dock problematiken kring ansvar för mänskliga rättigheter i en stat som Guatemala med bristande rättssystem.

Lanseringen av politiken för skydd av människorättsförsvarare i september 2016 och de andra ovanbeskrivna åtagandena från staten kan därför sägas vara en ansträngning för att tillsammans med människorättsförsvarare-organisationer arbeta fram ett starkare skydd (UDEFEGUA, 2017a). Men bristerna som visats skulle kunna tyda på en bristande kapacitet hos staten att genomföra sina åtaganden för skyddandet av de mänskliga rättigheterna sett till företag inom utvinningsindustrin. Problematiken med ansvar för mänskliga rättigheter i stater med bristande rättssystem kvarstår således.

7 Slutdiskussion

Jag började uppsatsskrivandet utifrån de globala diskussionerna kring att det i stater som misslyckas med att skydda sin befolknings mänskliga rättigheter bör kunna gå att tillskriva andra aktörer ansvar för de mänskliga rättigheterna. Framför allt företags ansvarsroll anses viktig då företag ofta är delaktiga i konflikter inom utvinningsindustrin i Guatemala. Under skrivandes gång har jag kommit till insikt om den stora komplexitet som frågor rörande ansvar för mänskliga rättigheter hos statliga och ickestatliga aktörer innebär. Jag har genom diskussioner av material och teori försökt visa på denna komplexitet och på hur man kan förhålla sig till teorier kring mänskliga rättigheter och ansvar. Nedan presenteras analysens viktigaste slutsatser.

7.1 Företag

Företaget Tahoe Resources ger en bild av att vara ett företag som lägger stor vikt på socialt ansvar och mänskliga rättigheter. Företaget belyser sitt ansvarstagande i sina etiska policys däribland CSR-, mänskliga rättigheter- och hållbarhetspolicys. Tahoe betonar även att mänskliga rättigheter ska genomsyra alla företagets verksamhetsdelar och att företaget på olika sätt ska skapa goda relationer med lokalbefolkningen. Företaget ska också åta sig att stärka de lokala samhällena bland annat genom förbättrad infrastruktur och hälsovård (Tahoe Resources, 2015a; 2015b; 2016).

Analysen har dock visat att CSR är problematiskt då det antas på frivillig basis av företaget, som själva kan bestämma vilka fokuspunkter de vill arbeta med. I många fall leder det till en förskönad bild av företaget, så kallad *white washing* (Kleine, 2014; Adams & Zutshi, 2004). I Tahoes fall kan man se att lokalbefolkningen runt gruvan i Guatemala beskriver situationen helt annorlunda än företaget. Civilsamhället menar att företaget bland annat har utsatt deras protester med smutskastningskampanjer (Acoguate, 2017; Amnesty, 2016). Även om CSR kanske kan ses som ett bra verktyg för företag att ta socialt ansvar är det i Tahoes fall därför tvivelaktigt om företagets CSR-arbete är tillräckligt för att kunna säga att Tahoe tar ansvar. Policys för CSR och mänskliga rättigheter är tämligen enkla att formulera men tycks betydligt svårare att efterleva.

Sett till Tahoes kapaciteter och möjligheter att ta ansvar för att skydda de mänskliga rättigheterna (O’neill, 2001, Hazenberg, 2016) i området visar analysen att företaget till viss del tycks inneha sådana kapaciteter genom de olika åtaganden de har vidtagit.

Lokalbefolkningen vittnar dock om brister i företagets verkställande av policys vilket kan anses minska deras kapacitet. Det föreligger även juridiska svårigheter för att kunna säga att Tahoe är den aktör med störst kapacitet att skydda de mänskliga rättigheterna i området då företaget styrs av guatemalanska lagar. Även om företaget genom sitt CSR-arbete skulle kunna anses ta större ansvar än vad lagarna kräver förblir det svårt att klassificera Tahoe som något annat än en sekundär ansvarsaktör (O’neill, 2001).

Även utifrån publicness approachen (Hazenbergh, 2016) kan tendenser till att Tahoe skulle kunna klassificeras som en primär ansvarsaktör skönjas i och med att företaget till viss del kan anses tillhandahålla *collective goods* till lokalbefolkningen (Tahoe Resources, 2015b). Då denna approach kräver att både företaget och civilsamhället accepterar att företaget skulle anta en sådan politisk roll i samhället (Hazenbergh, 2016) förefaller det ganska otroligt i Tahoes fall, då lokalbefolkningen aktivt arbetar för gruvans nedläggning (Acoguate, 2017). Det förefaller inte heller troligt att företaget skulle vilja stå för den omkostnad ett sådant ansvar skulle innebära.

Även om företagets ansvar för mänskliga rättigheter idag är en stor global diskussion kan man med använda teorier kring mänskliga rättigheter och ansvar således inte fastställa företagets ansvar för de mänskliga rättigheterna då det kräver att en aktör med specifika kapaciteter som inte tycks vara möjligt att tillskriva någon annan aktör än staten. Det tycks således finnas ett gap mellan hur dagens multinationella företag fungerar och en utdaterad nationell lagstiftning.

7.2 Civilsamhälle

Uppsatsen påvisar att civilsamhället kan spela en viktig roll för att utkräva ansvar för mänskliga rättigheter i utvinningsindustrin i Guatemala. Det har bland annat bevisats genom att lokalbefolkningen i området runt gruvan Mina San Rafael ägt av Tahoe Resources, efter en idog kamp uppnått resultat genom att ta hjälp av människor- och miljörättsorganisationen CALAS som drivit deras fall juridiskt. Det har lett till att Högsta Domstolen tillfälligt har stängt ner gruvan (Acoguate, 2017) och visar på den kapacitet som civilsamhället har.

Det är däremot svårt att säga att civilsamhället i sig har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna i konflikterna skyddas och tillhandahålls, då det ofta är deras rättigheter som kränks av företag och stat. Även om civilsamhällets har en viss kapacitet att mobilisera sig för att förändra sin situation och således kräva ansvar, innehar de en betydligt mindre kapacitet än

både företagens och statens och kan enligt de teorier som använts (O’neill, 2001; Hazenberg, 2016) inte klassificeras som en primäransvars aktör. Civilsamhällets ansvar kan således ses vara av en mer sekundär karaktär (O’neill, 2001).

7.3 Stat

I analysen har framkommit att den guatemalanska staten generellt sett har haft en öppenhet att ratificera internationella konventioner om mänskliga rättigheter vilket borde ge ett brett grundskydd för mänskliga rättigheter (UDEFEQUA, 2017a). Staten har även under 2016-2017 påbörjat ett arbete med att skapa en policy för skydd av människorättsförsvarare, utforma en nationell handlingsplan för implementeringen av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt slutit ett interinstitutionellt avtal mellan tre statliga myndigheter för att förbättra statens interna kapacitet att skydda och främja människorättsförsvararnas arbete (COPREDEH, 2016a; 2016b; 2016c; 2017a).

Åtagandena är av en sådan karaktär att det krävs en specifik institution med specifik makt och mandat för att sådana åtgärder ska kunna antas. Varken företag eller civilsamhället kan anta sådana typer av skyddsåtgärder för ett land vilket leder till att staten utifrån moralteorins capacity och publicness approacherna (Hazenberg, 2016) är den aktör som har störst kapacitet i Guatemala att tillskrivas ett sådant ansvar. Staten är således den aktör med störst kapacitet att skydda de mänskliga rättigheterna och är den enda av de analyserade aktörerna som kan benämnas som primär ansvarsbärare (O’neill, 2001).

Den guatemalanska statens kapacitet går dock att ifrågasätta då mycket tyder på att staten brister i sina åtgärder gällande skydd av människorättsförsvararna (UDEFEQUA, 2017a; Amnesty, 2016). Hög korruption och straffrihet innebär ett bristande rättssystem (Amnesty, 2016). Eftersom uppsatsen visar på komplexiteten i att tillskriva icke-statliga aktörer ansvar för mänskliga rättigheter och de många variabler som måste tas i beaktande kvarstår således frågan om vem som ska ta ansvar för att befolkningens rättigheter ska skyddas. Vill man se andra aktörer än staten som ansvariga krävs därför fortsatt forskning.

8 Vidare forskning

Uppsatsen visar på att relationen mellan mänskliga rättigheter och ansvar är komplex. Trots rådande globala diskussioner om företags ansvar för mänskliga rättigheter i stater med bristande rättssystem visar uppsatsen att det är problematiskt att tillskriva företag sådant ansvar.

För att människor ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter är därför vidare forskning på ickestatliga aktörers ansvar av hög relevans. Att i dagens globaliserade värld där transnationella företag har allt större makt, endast lägga ansvaret på staten tycks inte hållbart vilket de många konflikterna mellan företag och lokalbefolkning visar.

Vill man som många uttrycker, kunna ställa företag till svars för brott mot mänskliga rättigheter krävs i dagens läge utifrån den moralfilosofiska teorin ett ändrat governancesystem, då dagens internationella människorättslagar är juridiskt bundna till nationalstaten (Karp, 2014). Kanske måste därför fokus flyttas från en suveränitetsprincip hos nationalstater och istället titta på ett globalt samhällsstyre.

I fallet Tahoe Resources är det även intressant att fallet förväntas tas upp i kanadensisk domstol då man åberopar att Tahoe som är ett kanadensiskt företag borde kunna ställas inför rätta i Kanada, då man förväntar sig att det inte skulle bli en rättssäker process i Guatemala (CCIJ, 2017). Beroende på hur denna dom utfaller skulle det kunna bli ett vägledande exempel för framtiden. Dock bör man ta i beaktande att detta på ett sätt deslegitimerar en stats rättssystem och tangerar att omyndigförklara en stat vilket skapar problematik både inom en pågående utvecklingsdiskurs eller nykolonialism där vissa länder tar sig rätten att bestämma över andra (Karp, 2014). Detta är utanför ramen för denna uppsats men ett än så viktigt perspektiv för framtida forskning.

Framför allt behöver vidare forskning förtydliga vilka aktörer som kan sägas hållas ansvariga för mänskliga rättigheter, vad deras roller, ansvarsområden och skyldigheter är, samt förtydliga vad som händer när ansvar för de mänskliga rättigheterna ej tas och vilka konsekvenser detta får.

9 Källförteckning

Adams, C & Zutshi, A. (2004). Corporate Social Responsibility: Why business should act responsibly and be accountable. *Australian Accounting Review* 14 (3)

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1835-2561.2004.tb00238.x/epdf>

Amnesty International. (2016). *We are defending our land with our blood*. London: Amnesty International Ltd.

Amnesty International. (u.å). *Corporations*. Hämtad 2017-07-25 från

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/corporate-accountability/>

Berrón, G. (2016). Derechos humanos y empresas transnacionales: Una discusión urgente. *Nueva Sociedad* 264 147-158.

Brysk, A. (2005). *Human rights and private wrongs: constructing global civil society*. New York: Routledge.

Cantú Rivera, H. (2013). Empresas y derechos humanos: ¿hacia una regulación jurídica efectiva, o el mantenimiento del status quo? *Anuario Mexicano De Derecho Internacional*, 13, 313-354.

CIDH. (2015). *Situación de derechos humanos en Guatemala*. Hämtad 2017-08-09 från

<http://www.oas.org/es/cidh/informes/pdfs/Guatemala2016.pdf>

CCIJ. (2017). *Supreme Court of Canada declines to hear appeal by Vancouver mining company in Guatemalans' lawsuit*. Hämtad 2018-01-07 från

<https://www.ccij.ca/news/supreme-court-canada-declines/>

COPREDEH. (2017a). *COMUNICADO Sobre denuncia del defensor de derechos humanos Pedro Rafael Maldonado Flores, abogado y Director Legal del Centro de Acción Legal, Ambiental y Social -CALAS-*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/comunicado/>

COPREDEH. (2017b). *Grupo promotor de alto nivel de la Política Pública para la Protección de Defensoras y Defensores de Derechos Humanos reitera su respaldo al proceso impulsado por el Estado de Guatemala* <http://copredeb.gob.gt/grupo-promotor-alto-nivel-la-politica-publica-la-proteccion-defensoras-defensores-derechos-humanos-reitera-respaldo-al-proceso-impulsado-estado-guatemala/>

COPREDEH. (2017c). *Godoy (Copredeb): "Derechos Humanos: Hay un cambio de postura del Estado"*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/godoy-copredeb-derechos-humanos-cambio-postura-del-estado/>

COPREDEH. (u.å). *Comisión Presidencial coordinadora de la Política del Ejecutivo en materia de Derechos Humanos*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/>

- COPREDEH. (2016a). *Se realizó el conversatorio sobre Plan de Acción con autoridades de Gobierno y OACNUDH*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/autoridades-gobierno-oacnudh-se-realizo-conversatorio-plan-accion/>
- COPREDEH. (2016b). *MP, MINGOB y COPREDEH firmaron convenio interinstitucional en materia de Derechos Humanos*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/mp-mingob-copredeb-firmaron-convenio-interinstitucional-en-materia-derechos-humanos/>
- COPREDEH. (2016c). *Inicia proceso de elaboración de Política Pública para Protección de Defensoras y Defensores de DDHH*. Hämtad 2017-11-02 från <http://copredeb.gob.gt/inicia-proceso-elaboracion-politica-publica-proteccion-defensoras-defensores-ddhh/>
- Costanza, J.N. (2016). Mining Conflict and the Politics of Obtaining a Social License: Insight from Guatemala *World Development* 79 97–113. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2015.10.021>
- FN. (1948). *Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna*. Hämtad 2017-12-31 från <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
- Freeman, M. (2011). *Human rights: an interdisciplinary approach*. Cambridge: Polity.
- Fulmer, A.M., Snodgrass Godoy, A., Neff, P. (2008). Indigenous Rights, Resistance, and the Law: Lessons from a Guatemalan Mine. *Latin American Politics and Society* 50(4) 91-121
- Green, D. (2016, 20 september). *The world's top 100 economies: 31 countries; 69 corporations*. [Blogginlägg]. Hämtad 2017-07-25 från <https://blogs.worldbank.org/publicsphere/world-s-top-100-economies-31-countries-69-corporations>
- Global Witness. (2016). *Defenders of the earth: Global killings of land and environmental defenders in 2016*. Hämtad 2017-08-09 från <https://www.globalwitness.org/sv/campaigns/environmental-activists/defenders-earth/>
- Hazenberg, J.L.J. (2016). Transnational Corporations and Human Rights Duties: Perfect and Imperfect. *Human Rights Review* 17, 479-500. DOI: 10.1007/s12142-016-0417-3
- Hoessle, U. (2013). *The UN Guiding Principles on Business And Human Rights. Context, Content, Implementation and Prioritizing*. Hämtad 2017-08-09 från https://docs.wixstatic.com/ugd/409d1c_7c9b91c1a7dd40d79ec674b3f958c1ee.pdf
- Hsieh, H., & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- ILO 169. (1989). *Indigenous and Tribal Peoples Convention*. Hämtad 2017-08-17 från http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312314

- Karp, D. (2014). *Responsibility for Human Rights: Transnational Corporations in Imperfect States* (Cambridge Studies in International Relations). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139795418
- Kleine, D. (2014). Corporate social responsibility and development. I Desai & Potter (Eds.) *The Companion to Development Studies* (s.195-199). London: Routledge
- Lucena Cid, I. (2017). La implementación de los principios rectores sobre las empresas y los Derechos Humanos. implicaciones para los Estados. *UNIVERSITAS. Revista De Filosofía, Derecho Y Política*, 25(0), 89.
- Murphy, M., Vives, J. (2013). Perceptions of Justice and the Human Rights Protect, Respect and Remedy Framework. *Journal of Business Ethics* 116(4) 781-797. DOI: <http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s10551-013-1821-0>
- O’neill, O. (2001). Agents of Justice. *Metaphilosophy* 32(1-2) 180-195. DOI: 10.1111/1467-9973.00181
- Rasch, E.D. (2013). La minería: ¿otro sistema de despojo? Megaproyectos, “desarrollo” y ciudadanía en Guatemala: el caso de San Idelfonso Ixtahuacán, Huehuetenango. *Iberoamericana*, 13(49) 151-164. DOI: 10.18441/ibam
- Rodríguez, J. (2016) This Land Is Ours, *NACLA Report on the Americas*,48(3), 245-252, DOI: 10.1080/10714839.2016.1228173
- Schrier, M. (2013). Qualitative Content Analysis. I Flick, U. (Ed.). (2013). *The sage handbook of qualitative data analysis*. Hämtad 2017-08-15 från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se>
- SEPAZ. (u.å). *Los acuerdos de paz en Guatemala*. Hämtad 2017-07-28 från <http://www.sepaz.gob.gt/images/Descargas/Acuerdos-de-Paz.pdf>
- Tahoe Resources. (2017a). *TAHOE PROVIDES ESCOBAL UPDATE*. Hämtad 2017-11-27 från <http://www.tahoeresources.com/tahoe-provides-escobal-update-2/>
- Tahoe Resources. (2017b). *GUATEMALAN LOWER COURT ISSUES RULING ON TAHOE’S MINING LICENSE*. Hämtad 2018-01-06 från www.tahoeresources.com/guatemalan-lower-court-issues-ruling-on-tahoes-mining-license/
- Tahoe Resources. (2016). *2016 Sustainability Report*. Hämtad 2017-11-27 från <http://www.tahoeresources.com/wp-content/uploads/2017/09/TahoeSR2016HR.pdf>
- Tahoe Resources. (2015a) *Human Rights Policy*. Hämtad 2017-11-27 från <http://www.tahoeresources.com/wp-content/uploads/2015/04/APPROVED-Human-Rights-Policy-Tahoe-Resources.pdf>
- Tahoe Resources. (2015b). *Corporate Social Responsibility Policy*. Hämtad 2017-11-27 från <http://www.tahoeresources.com/wp-content/uploads/2015/09/CSR-Policy-August-2015.pdf>

- UDEFEGUA. (2017a). *Diagnóstico de Línea Base para la implementación de los Principios Rectores sobre Empresas y Derechos Humanos de la ONU en Guatemala*. Hämtad 2017-08-07 från <https://static1.squarespace.com/static/583f3fca725e25fcd45aa446/t/5966b624a803bbd1f9baeb92/1499903533282/LBN+Guatemalteco+UDEFEGUA.pdf>
- UDEFEGUA. (2017b) *Informe 2016*. Hämtad 2017-08-17 från <http://udefegua.org/wp-content/uploads/2017/05/Informe-Genaral-2016-FINAL6.pdf>
- United Nations. (2012). *The Corporate Responsibility to Respect Human Rights: An Interpretive Guide*. Hämtad 2017-08-14 från http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR.PUB.12.2_En.pdf
- United Nations. (2011). Guiding principles on Business and Human Rights
- United Nations. (2007). *Declaration of the Rights of the Indigenous Peoples*. Hämtad 2017-08-15 från <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/512/07/PDF/N0651207.pdf?OpenElement>
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Hämtad 2017-08-15 från <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Van de Sandt, J. (2009). *Conflictos Mineros y Pueblos Indígenas en Guatemala*. Facultad de derecho de la Universidad de Ámsterdam. Cordaid, La Haya.
- Voluntary Principles. (2017). *Voluntary Principles*. Hämtad 2017-11-29 från <http://www.voluntaryprinciples.org/>
- Yagenova, S.V., Garcia, R. (2009). Indigenous People's Struggles Against Transnational Mining Companies in Guatemala: The Sipakapa People vs Goldcorp Mining Company. *Socialism and Democracy* 23 (3) 157-166 DOI: 10.1080/08854300903208795